47ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2497 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 1912 ԱՊՐԻԼ 16-29

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉ-I EFKIAR
54 Grand' Rue de Pera Porte 54
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՊԸ ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ, ԹԻՒ 54
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ԶԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ԵՒ ԶԵՆ ՏՐՈՒԻՐ

Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

منظومهٔ افكار ارمنيجه يومى غزته
صاحب امتياز اوحانس فريد
اداره‌خانه‌سى باب عالى جاده‌سنده نومرو ٥٤

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	ՏԱՐԵԱԿԱՆ	ԵՌԱՄՍԵԱԿ	ԵՌԱՄՍԵԱԿ
Պոլսոյ համար	80 Ղրշ.	45	25 Ղրշ.
Դաւառներու համար	80 „	45	25 „
Արտասահմանի „	25 Ֆր.	14	8 Ֆր.

ՑԱՌԱՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 դրշ., մէկ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՁԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

"ԱԶԳԱՅԻՆ ՎՕԼՔԱՆՃԻՆԵՐԸ"

Պահպանողական մամուլը թերաւորը նորէն սոթռեց։ Սանասարեան վարժարանի խնդիրը դժայլելի պատրուակ մը է դարձեր ահա իրեն, նեռաւոր է կրկէս, և իր բթացած միտքն սուրը կը ձօնէ ազգային տարրին դէմ, որ սուկայն աւելի իրը հանդիսատես ներկայ է կրկէսին մէջ, քան իրը մարտիկ, կը սպասէ որ վերջ դնէ այս նոր խեղկատակութիւնն ալ, ըստ պատշաճին ծափահարելու կամ սուլելու համար։

Լուսահոգի Տօն Գիչօթէն իվեր քիչ անգամ այսքան ապարդիւն եռանդ, խանդավառութիւն ու մարտական կորով ցոյց տրուած էր երեւակայական թշնամիի մը դէմ։ Որովհետեւ, կը կրկնենք անգամ մը ալ, մեր դիրքը այս խնդրին մէջ սոսկ հանդիսատեսի դիրքն է՝ առ այժմ, որովհետեւ մենք գիտենք թէ ի՞նչ կը պահանջենք, որովհետեւ մենք լեցուած ենք մեր դատին արդարութեան համոզմամբ, և ասոր համար է որ այսքան անդորը ենք, կը ծիծաղինք երբ մեր թշնամիները, —ժողովուրդին թշնամիները, — մարտի ասպարէզ կը կարդան անդին։

Եւ ի՞նչ ողբալի սպառազինութիւն, ի՞նչ խեղճ ու ողորմելի զէնքեր, որոնցմով կը յաւակնին այս զաւեշտամարտը դէպի յաղթանակ առաջնորդել։

Ահա իրենց դերազոյն զէնքը, պաշտպանութեան մէկ հատիկ վահանը, — կրօնքի հարցը։

Սանասարեանը անդին գլուխ բարձրացուցեր է Աբուլեանի բազմիցս դատապարտեալ ու դատապարտուած, բազմիցս խայտառակ ու խայտառակուած տիրապետութեան դէմ, և ասոնք, ազգին բարոյականին, ազգին կրօնքին այս կարծեցեալ պաշտպանները, այս տեղէն պոռչտուք ձգեր են թէ ազգին կրօնքը ո նակոխ կ'ըլլայ, և ազգը կ'անբարոյականայ։

Եթէ սակայն իրօք հոգածու ըլլային ազգին կրօնքին ու բարոյականին, եթէ իրօք յարգէին ազգին կրօնքն ու բարոյականը, երբէք այդ նուիրական բաները, ո՛չ ազգին կրօնքը, ո՛չ մանաւանդ ազգին բարոյականը, այսպէս չէին կապեր Աբուլեանի մը անունին։ Աբուլեանով ազգին կրօնքն ու բարոյականը փրկել ուզել, կը նշանակէ խաւարին տիրապետութիւնը տարածել իրը թէ լոյսին փառքը տարփողելու համար, և կամ աղտեղութիւնը ծաւալել՝ մաքրութիւնը պանծացնելու պատրուակով։

Ոչ, այդ կերպով չէ որ ազգի մը կրօնքն ու բարոյականը կը փրկուին, և այս կերպ փրկիչներն են իրօք որ ազգերը կ'անբարոյականացնեն։

* * *

Նոր չէ այս զէնքը, առաջին անգամը չէ՝ որ կը կիրարկուի, և ապահովաբար՝ այս հեզուանը վերջինը չպիտի ըլլայ։ Վաղընջուց զէնքն է ատիկա այս ազգին բոլոր յեսադիմական տարերաւոր զէնք՝ որով միշտ մարտնչեր են մաքրագործութեան, վերանորոգման ամէն փորձի դէմ, որով միշտ ջանացեր են խեղդել ամէն սլացք դէպի իսկական լոյսը, ամէն ըղձանք դէպի ժողովուրդին իրական բարիքը։

Անոնք այդ զէնքը երբ թունաւորեր են դէպի յառաջդիմութիւն առնուող ամէն քայլ կասեցնելու համար։ Անոնք այդ զէնքը իրը լախտ ճօճեր են ամէն ազատական մտածում իր ծուի վիճակին մէջ ճզմելու համար։ Եւ տակաւին դերագոյն հրէշութիւնը գործեր են, ինչպէս կը գործեն նաև այսօր, այդ զէնքը իրը զենչակ կապելու, և անով իրենց դոյութեան, մանաւանդ իրենց յետին մտքերուն բովանդակ ամօթը քողարկելու։ Եւ դարձեալ այդ զէնքը եղեր է դիմակ իրենց դէմքին, և այդ դիմակին շնորհիւ յաջողեր են խաբել ժողովուրդը, ու ժողովրդապաշտպան ձեւանալ նոյն իսկ այն պարագաներուն ուր յայտնաբար ժողովուրդին շահերուն դէմ կը դաւաճանէին։

Այդ զէնքով երբեմնի ամիրաները մարանչեցան այն յաւէտ երախտաւոր մարդոց դէմ՝ որոնք սահմանադրական կարգ, սահմանադրական իրաւունք հաստատել կ'ուզէին մեր ազգին մէջ։

Ի՞նչ էր այդ անմոռանալի մարդոց ըրածը։ — Անոնք տեսած էին ժողովուրդին տուայտանքը՝ տիրապետող տարրի մը կեղեքմանց ու բռնութեան տակ, անոնք խորապէս զգացած էին այդ ժողովուրդին ցաւը, և կ'ուզէին դայն փրկել, անոր տալ միջոց ու կարելիութիւն իր սեփական ձեռքով ապահովելու իր ճակատագիրը։

Ինչպէ՞ս մաքառեցան սակայն ժողովուրդին դերագոյն սիրոյն երկունքովը տոգորուած այդ մեծ ու անմոռաց մարդոց դէմ. — Անոնց զէնքներ են, ըսին անոնց համար, Ազգին կրօնքին ու բարոյականին դէմ կը դաւաճանեն, ազգը կ'անբարոյականացնեն, պոռացին։

Աւանդական «Տինիմէ սէօյտիւ»ն էր, որուն շնորհիւ՝ Թուրքը Քրիստոնեան կ'անիրաւէր, բռնակալութեան համիտափառ օրերուն կամ աւելի ճիշդը՝ այդ ամբաստանութեան հայերէն թարգմանութիւնն էր, յաւելեալ ու ճոխացեալ։

Ու նորէն այդպէս «տինիմէ սէօյտիւ» պոռացին, երբ նոյն մարդիկը կ'աշխատէին գրական լեզու մը տալ ժողովուրդին, որպէս զի այդ լեզուին շնորհիւ կարենայ հաղորդուիլ յառաջդիմութեան բարիքներուն, որպէս զի այդ լեզուին շնորհիւ կարենայ զարգանալ, քաղաքակրթուիլ։

Այն ատենուան պահպանողականները, ամէն բան իրենց սեփականացնելէ վերջ, տակաւին լեզուն ալ կ'ուզէին առանձնաշնորհում մը դարձնել։ Ու ջանացին խզդել ժողովուրդին զարգացման գործը, իրարամբ մտածելով որ քանի՞ այդ զարգացումը տարածուէր, այնքան ժողովուրդը իր իրաւունքներուն պիտի ծանօթանար, այնքան ժողովուրդը զէնքը ճնշողներուն դէմ պիտի ծածանար։

Այդպէս «տինիմէ սէօյտիւ» պոռացին դարձեալ, երբ ուրիշ մարդիկ կ'աշխատէին կրթական դրութիւնը բարեփոխելու, նոր կարգ, նոր ոգի, մէկ խօսքով՝ լոյս, իսկական ու անխարդախ լոյս մտցնելու մեր դպրոցներուն մէջ։

Եւ միշտ այդ «տինիմէ սէօյտիւ»ն, միշտ այդ կրօնքի ու բարոյականի դէմ ենթադրեալ յարձակման ամբաստանութիւնն էր որ իրենց ձեռքը մէկ հատիկ պատրուակը դարձաւ ազատական հոսանքը կասեցնելու, ժողովրդական կարգերն ու հաստատութիւնները հարուածելու և ազգին լուսաւորութեան ըղձանքը սպաննելու համար։

* * *

Հիմայ նորէն այդ զէնքն է որ կը գործածեն Սանասարեանի խնդրին առթիւ։

—Ազգին կրօնքն ու բարոյականը ոտնակոխ կ'ըլլան, կը պոռան՝ ազգաւորներու նախանձը շարժելու կարող բարձրագոռ կոչինչներով։

Մինչդեռ Սանասարեանի բուն ցաւէն մղոններով հեռու են կրօնքի ու բարոյականի տեսակէտները։

Որո՞ւ հոգ սակայն։ Աբուլեանը դրօշակ մը է այնտեղ, դրօշակը պահպանողական տարրին բռնադակ ապականած ու յետադէմ ոգիին։ Բանի որ շարժումը անոր դէմ է մեծ մասամբ, ուրեմն պէտք է հարուածել, սպաննել։ Եւ հարուածելու, սպաննելու համար ալ ի՞նչ աւելի լաւ՝ քան աւանդական «տինիմէ սէօյտիւ»ն։

Այսպէս ըրեր են միշտ, այսպէս ալ պիտի շարունակեն ընել։

Այսպէս ըրին նաև մարտ 31ի «Վոլքանճի»ները։ Կրօնքն ու բարոյականը վտանգի մէջ է պոռացին՝ Օսմ. Նորածագ Սահմանադրութիւնը խափանելու, և անոր հետ ալ երկրին մէջ տարածուելու յոյս ներշնչող ազատական ոգին սպաննելու համար։

Ժողովո՛ւրդ՝ որ այդ տխուր մարդիկը լսելու դատապարտեր ես ինքզինքդ, ականջ մի կախեր անոնց։ Անոնք քիչի բարեկամ չեն, անոնք քու բարիքդ չեն ուզեր, անոնք քու կրօնքիդ, քու բարոյականիդ, քու ճշմարիտ շահերուդ պաշտպանները չեն։ Անոնք պարզապէս «Ազգային Վոլքանճիներ» են, և ուրիշ ոչինչ...

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ԱՆԶՈՒԴԱԿԱՆ ՔԻԱՎԱՐԻԿՄԸ

ՈՐ ՀԱՃԻԼ ՀԻՆԳ ՈՒ ԿԷՍ ՏԱՐԵԿԱՆ Է

Նոյն իսկ ձիաարշաւներու մէջ չատ հաղուագիւտ է տեսնել հինգուկէս տարեկան «տաղաւ» մը որ իր ձին վարէ ամենաճարտար ձիավարի մը նման։

Այս պատկերը ներկայացնող օրիորդին անունն է Մատմուազէլ Էլիան որ իր ամենօրեայ պտոյտն ու արշաւը կը կատարէ Բարիզի մոտակայ Պուլոնը անտառին մէջ։ Իր հայրն ալ, մայրն ալ նշանաւոր ձիավարներ եղած են։ Առնուութեան օրինքով Մատմուազէլ Էլիան նոյն իսկ իր առաջին ձիավարժութեան դասի ատեն կրցած է կենալ թաւրին վրայ ճիշդ այնպէս որպէս պիտի կրնար կենալ վարժ հեծնող մը։

Հազիւ տարիս մը անցած է և ան՝ օրիորդիկը կրցած է կրթել իր ձին այնպէս մը, որ ան սորված է Սպանիական ձեւով քալել, խոչդոտներէ դատել, երկու ոտքի վրայ կենալ, սրճարաններու սեղաններու մէջէն անցնիլ, եւ իր տիրուհին դէմը նստիլ հաւատարիմ շան մը պէս։

Արգէն իսկ սկսած է խորին մտերմութիւն մը ձիուն եւ իր տիրուհին միջեւ, այնպէս որ Օրիորդիկը տակաւին խարազանի հարուած մը իսկ տուած չէ ձիուն դայն երբեմն հնազանդեցնելու համար։ Սակայն այս մտերմութիւնը շատ սուղի կը նստի Մատմուազէլ Էլիանի ծնողքին, քանի որ օրիորդը տան մէջ չաքարի հատիկ մը իսկ չի թողուր, գտածը կուտայ իր սիրելի եւ անբաժան ընկերին։

"ՄԱՆԶՈՒՄԷ"Ի ԹԵՐԹՈՆԸ (5)

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ԴԷՊԻ ԿԱԽԱՂԱՆ

(ՎԷՊ ԱԶԳԱՅԻՆ—ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Գ.

ԱՄԻՐԱՆ...

— Ձայն մը չէ՞ք առներ, հարցուց Զաքանոզ անոնց։

Միւսները ուշադիր ականջ տուին։

Բարակ անձրեւ մը կու գար Նորէն, թեթեւ բայց անդադրում հովէ մը խարազանուած։ Եւ այդ հովը ճիշդ ու ճիշդ օձի մը մուլիւնին տպաւորութիւնը կը թողուր։

Եէնիչէրիները պահ մը այնպէս կարծեցին թէ իրօք Սալիհն է որ որոշեալ նշանը կու տայ, և անմիջապէս սրճարանին քովնտի կողմը, մէկ կարգի վրայ շարուեցան, ձեռքերնին իրենց դաշոյնին երախակալին վրայ՝ պատրաստ առաջին հրամանին առաջ խոյանալու։

Բայց խաբուած էին։ Սպասեցին ամբողջ գիշեր վայրկեան ալ, յուսալով որ կանխորոշ ազատաւ կանչը կը վանէ իրենց երկիւղութիւնը, սակայն ոչ մէկ ձայն եղաւ։

Զաքանոզ սրսնեղութեան շարժում մը ըրաւ։

— Ա՛ս Տիւ Օղլուն կ'երեւայ թէ մեզ այստեղ սառեցնելու միտք ունի, ըսաւ յիշողներու տարափի մը մէջ։

Տակաւին իր հայհոյութեանց շարքը չէր աւարտած՝ երբ սրճարանին դրան վրայ գտնուող կոր պատուհան մը կամացուկ մը բացուեցաւ։

Բացողը, անկուչտ զգուշութեան համար, մէկ քանի վայրկեան սպասեց, դրաչի եէնիչէրիները՝ եթէ տեսած ալ ըլլան պատուհանին բացուիլը, հովին վերագրեն։

Բայց անոնց ուշադրութիւնը գոռիշ բանի վրայ կեդրոնացած էր այդ միջոցին։

— Եթէ Սալիհ անձարակութիւնը ըրաւ և որոշ փախցուց, կ'ըսէր Զաքանոզ իր ընկերներուն՝ որոնք իր շուրջը խմբուած էին, կ'երդնում մեր նուիրական կաթսային վրայ որ այս անգամ ձեռքէս չդաստիր... Թող ինձի Զապանոզ չըսեն՝ եթէ ամէնէն մեծ կտորը ականջը չձգեմ։

Մինչդեռ կը խօսէր այսպէս, սրճարանին բացուած պատուհանէն գիրուկ գլուխ մը դուրս ելաւ մեծ զգուշութեամբ, առանց ո՛և է աղմուկ հանելու։ Եւ երկու չատ վառ աչքեր որոնք իրենց զարմանալի մանրութեամբ ապօրինի հակադրութիւն մը կը կազմէին՝ քաղաքամէջ դէմքին լայնութեան, սկսան չորս կողմը խուզել։

Առաջին բանը որ տեսան այդ հետաքրքիր աչքերը՝ Զաքանոզն էր, իր հոկայ, անահման հասակով, որ իր խօսքերը միւսներուն լսելի ընել տալու համար եղէգի պէս կը ճկէր ու կը խոնարհէր անընդհատ։

— Արդեօք Զաքը՞ր սխալ տեղեկութիւն առած էր, կ'ըսէր Նորէն, ո՛վ դիաէ, թերեւս Սերգիս պէյ ուրիշ տեղ պիտի երթար, և ասկէ անցնելիք չունի...

Եէնիչէրիները բողոքի շարժումով մը ընդունեցին այս ենթադրութիւնը։

— Զաքը՞ր երբեք չի խաբուիր, ըսաւ իրենցմէ մէկը՝ հաստատման խոր շեշտով մը։

Ու կ'երեւայ թէ ընկերներն ալ համամիտ էին իրեն, որովհետեւ գլխու շարժումով մը փութացին հաստատել իր խօսքը։

Միւսը յարեց։

— Ես կը վախնամ որ մեր գալէն առաջ Սերգիս պէյ անցած դացած ըլլայ... երկու ժամ եղաւ որ այստեղ կը սպասենք, և Սերգիս պէյի պէս մարդիկը սովորութիւն չունին ասանկ ուշ ատեն փողոցները թափառելու...

Եէնիչէրին տակաւին մտադիր էր իր մենախօսութիւնը շարունակելու, երբ յանկարծ Զաքանոզի ահաւոր թաթը կափարիչի մը պէս եկաւ խփեց իր բերանը։

— Սը՛տա, լռեցէ՛ք, հրամայեց նշանաւոր յեղուզակը, և գլուխը սրճարանին անկիւնէն դէպի միւս փողոցը երկարելով սկսաւ ականջ տալ ամենամեծ ուշադրութեամբ։

Հովը սաստկացած երգայդ պտտուն, կը փչէր կատաղի ոռնոցով մը, բայց ընդհատ կերպով։ կարծես չունէ կ'ուզեր կուտար։ Եւ ամէն անգամ որ կ'ընդհատուէր, լսելի կ'ըլլար նրբին բայց յստակ սպչիւն մը, ճիշդ օձի մը ձայնին պէս։

Փողոցը՝ ուրիշ այդ ձայնը կուգար, չատ երիզար էր, բայց այնքան ալ ուղիղ ու լայն որ արձագանին անկիւնէն կարելի էր տեսնել բաւական հեռուն։

Զաքանոզ մէկ երկու վայրկեան ոգաաց։ Ցնդանի էր որ աչուրներուն կարելի ոյժը կը վիճարկէր՝ ժամը խուզելու համար։

Վերջապէս՝ յաղթականի յիշոց մը արձակեց։

—Կուգայ կոր, շո՛ւտ, պատրաստուեցէ՛ք, հրամայեց, և իր հրամանը չէր լրացած տակաւին, երբ արդէն իսկ Եէնիչէրիները մէկ կարգի վրայ, քով քովի շարուած էին իր եաին, դաշոյնին մերկ, ականջնին սրած ի խնդիր Հոր հրամանի մը որ անշուշտ յարձակման կոչը պիտի ըլլար։

Ճիշտ նոյն րոպէին անհետացած էր նաև այն գիրուկ գլուխը որ քանի մը վայրկեան ի վեր պիտնէք կը լրտեսէր սրճարանին դրան վրայի կլոր պատուհանէն։

Զաքանոզ պէտք չէր տեսած հանելու իր դաշոյնը, զոր արդէն չէր կրնար օգտագործել։ Ընդհակառակը, այդ տեսակ առիթներու մէջ, որոնք չատ ակնարկելի էին իրեն համար, կը վստահէր սոսկ իր ահարկու թաթին, որ լախտի մը պէս կրնար փչրել նոյն իսկ ամէնէն դիմացկուն գլուխները։ Այնքան ահարկու ջղային ոյժ մը ունէր որ մատները կարծես կը ձուլուին սեղմած առարկային հետ։ կը կապէր անոր՝ ինչպէս խեչափորը, և այլևս ոչ մէկ մարդկային ոյժ կրնար զանոնք իրարմէ բաժնել։ Ասոր կը պարտիր արդէն իր անունը, — Զաքանո՛զ։

Հիմայ ալ, ուր ինք պիտի ըլլար յարձակման նշանը տուողը, վստահ էր թէ իր բազուկը աւելի խոշոր դեր մը պիտի խաղայ քան ընկերներուն դաշոյնները։

Իրմէ երկու քայլ անդին, երեք եէնիչէրիները արձանային անշարժութեամբ կը սպասէին։ Զաքանոզ ետին դարձաւ և ակնարկ մը նետեց անոնց վրայ։ Կ'երեւայ թէ զանոնք չատ ապահովիչ դիրքի մը մէջ տեսաւ որ վստահութեամբ նորէն գլուխը անկիւնէն դարձուց և շարունակեց սիթին ճամբէն յառաջացող մարդը լրտեսել։

Բարձրահասակ մարդ մը էր, որ գլուխը ահագին մուշտակի մը մէջ թաղած, հանդարտօրէն դէպի սրճարան կուգար։ Իր հաստատ ու ներդաշնակ քայլուածքը յայտնի ապացոյց էր թէ ոչ մէկ մտահոգութիւն կը վրդովէր զինքը։ Կը քալէր անվարան, իբր թէ որ ցերեկով, Պոլսոյ ամէնէն վստահելի թաղերէն մէկուն մէջ գտնուած ըլլար։

Տարակոյս չկար որ իր ուշադրութիւնը չէր գրաւած Սալիհի արձակած սուլիչը, որ քանի՞ վայրկեանները կ'անցնէին, այնքան որոշ կը դառնար։

Ցանկարծ, հովին ոռնումը ուժգին թափ մը ստացաւ, բայց որքան ալ գոռ էր հաւնած աղմուկը, կրկին չկրցաւ խեղդել եղերական կանչ մը որ բուի մը կանչին պէս արձագանգ տուաւ երեք անգամ։

— կա՛ռ, կա՛ռ, կա՛ռ...

Սալիհն էր որ իրեն յանձնուած գաշտոնը կը լրացնէր անթերի հաւատարմութեամբ մը։ Մարդը իրօք սրճարանին առջև հասած էր այդ միջոցին։

Զաքանոզ՝ փայլակի արագութեամբ դարձաւ անկիւնէն, խոյացաւ անոր վրայ, և իր ահարկու բազուկը բարձրացուցած կը պատրաստուէր անդրանիկ հարուածը տալու, երբ յանկարծ անծանօթը կանգ առաւ, գլուխը բարձրացուց անհարիւն զարմարիւնութեամբ, երեւան հանելով խոշոր, արծուային և ահաւոր քիթ մը, որ զարմանալի կերպով պատկառազդու երեւոյթ մը հիւսար դէմքին, և որուն բարձունքէն երկու զօրաւոր աչքեր սուր ու խոցող ակնարկ մը ձգեցին իր վրայ։

— Ամիրա՛ն, գոչեց Զաքանոզ ապշած։

Եւ բազուկը պահ մը օդին մէջ առկախ մնաց, իբր թէ փայտացած ըլլար։

Դէմը կանգնողը Դաղէղ Ալիթինն էր...

Ցեղուգային չիոթութիւնը սակայն չատ կարճ տեւեց։

Անմիջապէս ետին դարձաւ, և իր ահագին մարմինը ամիրային կուրծքին վրան դարձնելով, երկարեց երկու թեւերը ու պոռաց անոնցի մը։

— Ե՛ա, չըլլայ որ զարնէք, ամիրան է...

Ոչ ոք պատասխանեց իրեն։ Որովհետեւ ճիշտ նոյն րոպէին, իր ընկերներն ալ տարբեր և աւելի փութանաւոր անակնկալի մը ենթարկուած էին սրճարանին միւս կողմը։

(Շարունակելի)

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՖԷՍԻ ԽԺԴԺՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՈՂԲԵՐԳԱԿԱՆ ՕՐԵՐ

ԼԻԱԿԱՏԱՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՈՔԻ ՎԵՐՋԻՆ ՋԱՐԴԵՐՈՒՆ

«Մաթէնի Թղթակից Մ. Իւմլէր ժամ հետեւեալ թղթակցութիւններով կը պատկերացնէ Ֆէսի խռովայոյզ օրերը.

ՖԷՍ, Ապրիլ 19

Կացութիւնը որոշ է։ Ֆէս՝ դարձեալ պաշարուած։ Զօրավար Պրիւարի տրամադրութեան տակ գտնուած 1200 զինուորները միմիայն յատկացուած են պաշտպանելու Եւրոպացիներու ապաստանած տունները եւ ապահովելու պաշտպանութիւնը Տար Տէպիպաշի բանակեցողին որ կը գտնուի քաղքէն երկու քիլոմէթր հեռու, ուր կը գտնուի նաեւ երկրորդ հիւանդանոցը։ Այս ուժերը բաւական չեն սակայն յարձակելու, եւ մղելու եւ հալածելու ապստամբները, մանաւանդ երբ Պէրպէրիներու ժամանման սպառնալիքն ալ կը շեշտուի հիմայ։ Եւրոպացիները ապաստանած են դեսպանատան, հիւպատոսարանին, զինուորական հիւանդանոցին եւ անթիվ հեռագրի պաշտօնատան մէջ որոնք բարեբաղդաբար իրարու մօտ են, ինչ որ պաշտպանութիւնը աւելի դիւրին եւ կարելի կ'ընծայէ։ Ապստամբ յարձակողներուն համարձակութիւնը այն ատիճան է որ անոնք յայտարարեցին թէ վերջին գիշերը պիտի յարձակին դեսպանատան վրայ։ Հետեւաբար ամէն միջոց ձեռք առնուեցան։ Բոլոր փողոցները շղթայի տակ առնուեցան եւ զրահաւոր մարդը պատրաստ կեցած էին շղթաներուն ետին։ Ասիկա ոչ մէկ արգելք եղաւ սակայն յարձակողներուն որոնք փորձեցին իրենց ընելիքը, որ սակայն ջախջախուեցաւ շղթաներուն ետեւ։ Այս չորս չէնքերէն դուրս, քաղաքին մնացեալ մասը խռովարարներուն ձեռքը մնացած է եւ հիմա անկարելի է դան ձեռք անցնել, որովհետեւ փողոցներու մէջ ճակատամարտ մը ահռելիօրէն արիւնահեղ պիտի ըլլայ։

Ինը ֆրանսացիներ որոնք պաշարուած էին ֆրանսական պանդոկի մը մէջ և որոնց մասին ո եւ է լուր չկար, եկան հասան, ինչպէս նաեւ ուրիշ չորս ֆրանսացիներ որոնք պանդոկին ուրիշ մէկ մասին մէջ պաշարուած էին։ Ասոնք բոլորը կը յայտարարեն թէ իրենց կեանքը կը պարտին պանդոկատիրուհիին, տիկին Իմպէրտիսի, որ խռովութեան առջի վայրկեանին, գնաց դուռը դոցեց, մինչդեռ ապստամբները իրենց զէնքերով յարձակում կը գործէին։ Հինգ վայրկեանէ աւելի, անիկա դրանը ետին միայնակ մնաց, միւսներուն՝ պաշտպանութիւնը կազմակերպելու միջոց տալով։ Եւ սակայն դռան ետեւէն ետեւուած գնդակէ մը կայծակնահար զեռին ինկաւ, գոչելով «Հեռայ, ինծի մի նայիք դուք նայեցէք որ ձեզ ազատէք»։ Յետոյ վերջին հառաչը արձակեց, իբր ճշմարիտ Ֆրանսուհի մը տալէն վերջ։

Լուր առնուեցաւ նաեւ ուրիշ չորս ընկերներու մասին որոնք, կատաղի դիմադրութենէ մը վերջ կրցած էին խոյս տալ տանիքէն եւ պահուրտիլ գիշերուան մէկ մասը՝ Ֆէսի գետին մէջ ուր երկար ատեն ջրաթաթախ մնացին, միայն գլուխնին դուրս թողլով։ Այս սպաները հիմայ ապաստանած են Շերիֆի մը տունը։

Ուրիշ ֆրանսացի մը որ խոյս տուած էր իր տունէն, տանիքներուն վրայ, հասնելու Մարոքեան կիներէ որոնք կատաղաբար յարձակեցան անոր վրայ, գաւազանի հարուածներով լաւ մը ծեծեցին զայն եւ իրենց այրերը կանչեցին զայն սպաններու համար։ Ֆրանսացին, բարեբաղդաբար կրցաւ ապաստանիլ, ճչլուած վիճակի մէջ, Շերիֆի մը տունը։

Մ. Պըթուլլ, Քրէտի Ֆոնսիէի տնօրէնը որ քանի՛ցկոր ժամ կրցած էր պահուրտիլ հիւպատոսարան հասաւ։ Այժմ բոլոր ֆրանսացիները ապահովութեան մէջ են։

Վերոյիշեալ պանդոկատիրուհին սպաննութենէն քանի մը վայրկեան վերջ ըսպանիացի հայր մը սպաննուեցաւ նոյն պանդոկին մէջ։

Այս առտուընէ ի վեր, հրացանաձգութիւնն ու թնդանօթաձգութիւնը ամէն կողմէ ծայր տուած է։ Ես հիւանդանոցի պատշգամին վրայ եղած եմ, եւ առտուընէ ի վեր կրակ կ'ընեմ յարձակողներուն դէմ որոնք կը զարնեն մեզի ,մզկիթներու մինարէներէն, գնդակ տեղացնելով մեր բոլորտիքը։

ՖԷՍ, Ապրիլ 20.

Կատարեալ փոփոխութիւն։ Երէկ գիշեր, ժամը երկուքին պատհած ըլլալով, — զի հիւանդանոցին մէջ կ'ապասէի գիւղին փախստականներուն ժամանման, անոնց որոնց ոդիսականը ըրի երէկ, — այս առտու արեւածագին արթնցայ։ Ոչ մէկ կրակի ձայն։ Անմիջապէս պատշգամ ելայ և դիտեցի անսպասելի տեսարանը քաղաքի մը որուն գրէթէ բոլոր տունները զարդարուած են... եռագոյն ըլլալու մասնութիւնը ունեցող դրօշներով։ Ի՞նչ անցած դարձած էր։ Ո՞ւր փոխադրուած էի ես։ Ի զուր աչքերս կը չիմէի։ Հմայիչ տեսարանը չէր խաբեր զիս։ Քաղաքին մէկ քանի կարեւոր տեղերուն մէջ արձակուած ռումբերը այս հրաշքը բերած էին մեզի։ Այս բարեբաստիկ գործողութեան սկսած էր երէկ կէս օրէ վերջ։ Կացութիւնը արդարև անել էր։ Գնաք էր, և ստիպողական, փրկուիլ այդ կացութենէն։ Միակ միջոց մը կար։ Ռմբակոծել քաղաքին այն թաղերը ուր ամէնէն աւելի բազմաթիւ էին ապստամբները։ Զօր. Պրիւարը, կացութեան կատարելագէտ տեղեակ, արդէն, այս գործողութիւնը կը տարփողէր, ընդդէմ Մ. Բէնեսի Հակառակ այս ընդդիմութեան գործողութիւնը տեղի ունեցաւ, և հիմայ ամէն ոք գովեստով կը խօսի այդ մասին, առանց վերապահումներու։ Շատեր կը ցաւին նոյնիսկ որ սխալ հասկցուած չափաւորութիւն մը (ակնարկութիւն Մ. Բէնեսի ընթացքին) արգելք եղաւ այս անհրաժեշտ գործողութեան ժամանակ կատարման, ինչ որ անշուշտ մէկ քանի ֆրանսացիներ աւելի չկորսնցնելու առիթ մը պիտի ընծայէր մեզի։ Արդէն կատարուած ռմբակոծումը պարզ ցոյց մըն էր, տեսակ մը ազդարարութիւն խելքի բերելու ապստամբները որոնցմէ ամենէն աւելի շատ զոհեր տուին Սիտի-Սիպտալլահ, Պու-Ճէֆլուտ և Պաբ-Սէկմա թաղերը։

Հազիւ թէ ռմբակոծումները դադրեցան, բազմաթիւ երեւելիներ դեսպանատուն և հիւպատոսարան փութալով՝ եկան եկան, և ստանձնեցին քաղաքին անդորրութիւնը ապահովելու գործը։ Յետոյ ապստամբած երկու վաշտեր եկան իրենց հպատակութիւնը յայտնելու։ Ասոնց պաշտօն տրուեցաւ ամենէն աւելի կարեւոր տեղերուն մէջ պահակութիւն ընել, առանց տեղեկացնելու թէ ապագային մէջ ինչ պիտի ըլլար իրենց պաշտօնը։ Աղդարարուեցաւ «Իւս կողմէ երեւելիներուն թէ հետեւեալ օրը այն տուները որ եռագոյն դրօշ չպիտի պարզեն ինչան հպատակութեան, անպայման պիտի ռմբակոծուէին։

Ահա թէ ինչու այս առտու եղած ատենս տեսած էի թէ ամբողջ քաղաքը մառաւել կամ նուազ ֆրանսական դրօշներով զարդարուած էր։

Սուլթանը արդէն համամիտ էր ռմբակոծման եւ հետեւաբար ուրախութեամբ լսուցած էր լուրը ,եւ հիմայ գոհ է արդիւնքէն։ Ապատամբութեան առաջին լուրերը շատ վրդոված էին Մուլայ Հաֆիտը։ Դժուարաւ կարելի եղած էր զինքը արգիլել՝ ապստամբելու ֆրանսական իշխանութեանց մօտ։

ՖԷՍ 21 Ապրիլ

Ապրիլ 17ի դէպքերէն վերջը Ֆէսի հեռագրատունը ոչ մէկ հեռագիր ստացաւ մամուլի համար, միայն պաշտօնական հեռագրերը ընդունուեցան։ Անգլիացիի մը եւ գերմանացիի մը կողոպտուած ըլլալուն լուրը առիւ Թանճէրէն Ֆէս եկող բազմաթիւ ֆրանսացիներու կարաւան մը Պէնի Ամարի մէջ յարձակում կրած է։ Բոլոր իր կենդանիներն ու գոյքերը գրաւուած են։ Հաստատուած է թէ քաղաքացիներուն մեծ մասը միացած է խռովարարներուն։ Պաշարման վիճակի հռչակումը ճշդմարիտ բարիք մը եղաւ։ Զօր. Մուանիէ այս առտու ժամը 9ին Տար-Տէպիպաշ հասաւ, Ֆէսի ծայրը։ Զօր. Պրիւար որ ընդառաջ գացած էր, դեռ չէ վերադարձած։

Վարչական Էլ-Մօքրիի տղաքներէն մին որ կարեւոր պաշտօն մը ունէր, պաշտօնակ եղաւ և իրեն յանձնուեց ֆրանսական մը։

Բազմաթիւ դիակներ բերուեցան հիւանդանոց։ Դժբաղդութիւնը ունեցայ տեսնելու դիակները իմ հին բարեկամս Պըրինկօի (Թղթակից՝ Մաթէնի) և իր տիկնոջը որոնց վրայ, Մարոքեան կատաղութիւնը իր գերազոյն աստիճանին հասած էր։ Ամէն ոք կ'արտասուէր այս ահարկու տեսարանէն։ Այս առտու երեք ուրիշ դիակներ ալ բերուեցան։ Ասոնց մէջ կը գտնուէր գլակը Մ. Լբրի, որ ողջ ողջ բռնուեցաւ ապստամբներէն և յանձնուեցաւ կիներուն։ Խեղճ Ֆրանսացիք այրած էին, շատ մը տառապանքներ քաշելէ տալէ վերջը։ Իր մարմինը բացայայտ ցոյց կուտար Մարոքցիներուն կատաղութիւնը։ Այս սպային տառապային հոգեւարքի պահուն բոլոր կիները ծակ կը զարնէին եւ «եռ եռ» կը պոռային խելայեղ Երկու գլուխներ, որոնց մարմինները տակաւին չեն գտնուած, բերուեցան հիւանդանոց։ Ասոնք երկուքն ալ ցուցադրուած էին երկու օր մէկը ականջէն և միւսն ալ բերնէն, Պաբ-Ֆէթեուէի դուռնէն որ քաղաքին հարաւային կողմը կը գտնուի։

Երէկ Մ. Բէնես տեսակցութիւն մը ունեցաւ Սուլթանին հետ։ Տեսակցութիւնը գաղտնի կը պահուի։

ԹՈՒՐՔԻԱՊԱՐՍԻԿ ՁԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

«Թայմզ» կ'ըսէ թէ Օսմ. կառավարութիւնը եւս կեցած է Պարսիկ սահմանագծին վրայ ունեցած զինուորները դէպի Ուրմիա յառաջացնելէ։

ԵՐԿԻՈՍ ԹԱՂԱՒՈՐԻՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԿՐԷՏԷԻ ԽՆԴՐՈՑՆ ԱՌԹԻՒ ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՆԵՐԿԱՅ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Հեռագիրները ծանուցած էին թէ «Պէր. Թակէպլաթ»ի Աթէնքի թղթակիցը տեսակցութիւն մը ունեցած է Եօրկիոս թագաւորին հետ։ «Պէրլինէր Թակէպլաթ» հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ այս մասին.—

«Թագաւորը, նախեւառաջ վերապահութեամբ չարժիլ ուզած է եւ սակայն յետոյ վճռական չեշտով մը հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրած է Ցունաստանի ներկայ քաղաքականութեան մասին.— Երկրիս խաղաղութեան կը կարօտի, ինչու որ ներքին կարեւոր բարենորոգումներ կան գործադրելիք։ Ինչպէս միշտ, հիմայ ալ կը կրկնեմ թէ մենք խաղաղութիւն կ'ուզենք։ Եւ սակայն այս կրէտէի խնդիրը միշտ հանրային կարծիքը կը վրդովէ։ Մեր դիւանագէտները մեր փափաքածին չափ խաղաղասիրական քաղաքականութիւնը կը հետապնդեն։ Կրէտէի խնդրոյն մէջ, տարբեր տարբեր կէտեր զբաղեցուելուն համար այս խնդրոյն լուծումը Ցունաստանի ձեռքը չէ։ Անոր լուծումը մեծ տէրութեանց ձեռքն է։ Ցունաստան իր պարտականութիւնը կը կատարէ և մեծ տէրութիւններէն կը խնդրէ որ խաղաղութիւնը յարատեւ ըլլայ եւ այս խառնաշփոթ խնդիրը անմիջապէս լուծուի։ Կրէտացւոց Աթէնքի Ազգ. Ժողովին երեսփոխան դրկելու փափաքը Թուրքիան վրդոված է։ Թուրքիա կ'ըսէ թէ Ցունաստան է որ կը քաջալերէ Կրէտացիները։ Եւ սակայն մենք, կը փափաքինք որ մեծ տէրութիւնները Կրէտէի երեսփոխաններու Աթէնք ժամանման արգելք ըլլան։ Մենք կը խնդրենք միայն որ օտար երկիրներու մէջ ապրող Ցունները երջանիկ ապրին, եւ առանց դժուարութեանց հանդիպելու կարենան հաւատարիմ գտնուիլ իրենց կրօնքին եւ իրենց լեզուով ուսում ստանան։ Մակեդոնիոյ մէջ մէկ քանի գաւառակներ կան ուր յոյն ժողովուրդը ամբողջովին պահպանած է իր գոյութիւնը։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ ԱՐԻԵԼԵԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՒՍՏՐԻԱ ՆՈՐ ԵՐԿԻՐ ԳՐԱՒԵԼ ՁՈՒԶԵՐ

«Նայէ Ֆրայէ Բրէսէի մէջ կը կարդանք.— Քանի մը օտար թերթեր կը ծանուցանեն թէ՝ Աւստրիա-Հունգարիա մտադիր է գրաւել Նովիպազարի սանճաքը, այսպէսով Թուրքիոյ և Եւրոպայի խաղաղութեան հարուած մը տալու համար։ Օիշեալ թերթերուն գրածին նայելով Աւստրիա Նովիպազարը գրաւելու համար Պոսնայի մէջ զինուորներ համախմբելու վրայ է։ Նկատելով որ Աւստրիական կառավարութիւնը իր յօժար կամքով թողուց Նովիպազարի սանճաքը, գտ՞ուար է ըմբռնել թէ՝ ինչու համար հիմա վերստին գրաւել կուզէ զայն, ինչ որ Պալքաններու մէջ խառնաշփոթութեան տեղի պիտի տայ։ Սերպլեղափոխականի մը հրացանէն մեկնող հարուած մը, Պուլկարներու և Օսմանցիներու միջեւ ծագած իրաքանչիւր սահմանազլուխի վէճը, Ալպանիոյ մէջ հիւպատոսարաններէն մէկուն առջեւ տեղի ունեցող իրաքանչիւր ժողով անմիջապէս Նովիպազարի Աւստրիական գրաւման մասին զրոյցը հրապարակի վրայ կը դնէ։ Հոն ուր Աւստրիոյ և Ռուսիոյ մերձեցումը լաւ աչքով չի տեսնուիր՝ Աւստրիոյ կողմէ Նովիպազարի սանճաքին գրաւումի դաղափարը կը շրջի։ Ի մէջ այլոց այս գաղափարը Սերպիոյ մէջ ծաւալ կը գտնէ։ Սերպերը, երկար ժամանակէ ի վեր փրոփականտ ընելով կ'աշխատին Եւրոպայի հանրային կարծիքը մեզի դէմ դարձնել։ Սերպիոյ մէջ կրսեն թէ՝ Աւստրիա ամէն ժամսպառաղինուելու և զինուոր։ հավաքումներ կատարելու վրայ է թէ իր դրդռիչ գործակալները Պալքաններու մէջ կը ՀԲՐՋԱԳԱՅԻՆ։ Հարկ չկայ ըսելու որ Աւստրիա ոչ մէկ քաղաքական յոյս սնուցած է Պալքաններու մէջ։ Նոյն իսկ Պալքաններու մէջ խաղաղութեան տեւականութեանը այնքան շատ փափաքեցանք որ այն պահուն ուր Իտալիա իր նաւային գործողութիւնները կ'ընդարձակէր և Տարտանէլի ամրութեանց վրայ կը յարձակէր, ամէնէն աւելի Աւստրիա ընդդիմութիւն ըրաւ, ինչ որ տեղի տուած է սա համոզման թէ Աւստրիա արդելք հանել կուզէ Իտալական կառավարութեան Տրիպոլսոյ մէջ զինուորական գործողութեանց դէմ։ Աւստրիա Հունգարիա ուրիշ ոչինչ կը փափաքի բայց եթէ Պալքաններու մէջ խաղաղութեան պահպանումը։ Աւստրիոյ Արեւելեան քաղաքականութիւնը անխախտ ընկզբունքներու վրայ հաստատուած ըլլալով, ամէն փոքր միջադէպի վրայ փոփոխութիւն չի կրեր։ Աւստրիական կառավարութիւնը ոչ մէկ դիտաւորութիւն ունի նոր երկիր փնտռելու։ Անոր նպատակը ոչ այլ ինչ է եթէ ոչ իր շահերուն պաշտպանութիւնը։ Մեր նպատակը մեր վաճառականութեան զարգացումն է։ Պալքաններու մէջ կնճռոտութիւնները Աւստրիական շահերուն զլխովին հակառակ են։ Նոյնիսկ Թուրքիոյ դէմ յարձակողական նպատակով իտալեռուսական համաձայնութիւն մը գոյութիւն ունենալով ,ըսուեցաւ թէ այս համաձայնութիւնը սպառնալիք մըն է Աւստրիոյ դէմ։ Ամէն պարագայի մէջ անոնք որ մեզի հետ հաշտ ապրիլ կը վ'փափքին՝ գիտեն անշուշտ թէ Աւստրիա խաղաղասէր է»։

ՏԱՐՏԱՆԷԼԻ ՌՄԲԱԿՈԾՈՒՄԸ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԿՐԱԾ ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐԸ ՌՄԲԱԿՈԾՈՒՄԷՆ

ԼՈՆՏՈՆԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐԸ ՄԻԹԻՆԿ ՊԻՏԻ ԸՆԵՆ

ԱՅԼԵՒՍ ԱՍԿԷ ԱՒԵԼԻ ԶԿՐՆԱԼՈՎ ՀԱՄԲԵՐԵԼ

ԱՆԳԼԻԱՅԻՔ ԿԸ ՊԱՐՍԱՒԵՆ ԻՏԱԼԻԱՆ

«ԽԱՋԸ ԳՏՆՈՒԱԾ ՏԵՂԸ ՄԱՀԻԿԸ ՁՄՏՆԵՐ» ՍԿՋԲՈՒՆՔԻՆ ՀԱԿԱՌԱԿԸ

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՒԱՆԱԿԱՆ ԿԸ ՆԿԱՏՈՒԻ

(«ՄԹԱՆՏԱՐՏ»Ի ՇԱՀԵԿԱՆ ՄԷԿ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆԸ)

Տարտանէլի ռմբակոծման հետեւանքով նեղուցներուն փակումը ամբողջ աշխարհի վաճառականութեան մեծապէս վնասեց։ Ամենէն աւելի Անգլիա եւ Ռուսիա կորուստ ունին։ Ռուսիայէն արմտիք բերելով փոխադրող անգլիացի վաճառականներ, անգլիական փոխադրանաւեր և Ռուսիոյ արմտիքի վաճառականները ահագին կորուստ ունին։ Սեւ ծովու առեւտուրը խիստ կայուն վիճակի մը մէջ է։ Արմտիքի գինը Անգլիոյ մէջ նմանը չտեսնուած կերպով բարձրացաւ։ Շոգենաւով փոխադրութեան եւ շոգեկառքով փոխադրութեանց մէջ հարիւրին երեսուն տարբերութիւն կայ։ Վաճառականներուն այլ եւս ձանձրոյթ մը պատած է։ Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան եւ Օսմ. Դեսպանատան միջեւ իրաց այս վիճակին մասին խորհրդակցութիւններ տեղի կ'ունենան եւ դեսպանատան կողմէ տրամաբանական եւ իմաստուն պատասխաններ կը տրուին։ Օսմ. կառավարութիւնը յայտարարած է թէ իրերու ներկայ ընթացքին մէջ չկրնար նեղուցը բանալ, եւ այս առթիւ զինք մեղադրել արդարութիւն չէ։ Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարութիւնը իրաւունք տուած է օսմ. կառավարութեան։ Եթէ մեզի համար նշանակելի խնդիր մը կայ, այն մեր Անգլիացիներուն այս առթիւ մեծ կորուստներու և վնասներու ենթարկուած ըլլալն է։ Անգլիացիք ոչ իտալացիներուն եւ ոչ ալ Օսմանցիներուն ըսելիք բան մը չունին եւ ոչ ալ ոչ մէկ կողմին բան մը ըսին մինչեւ հիմայ։ Բայց, այս այսպէս ըլլալով, ի՞նչու վնասներու ենթարկուած ըլլային։

Անգլիոյ վաճառականները կը մտադրեն միթինկ մը գումարել, և այս միթինկին արդիւնքը հաղորդել դաշիքին։ Տարկոյս չկայ թէ Անգլիացիք բացարձակապէս իրենց իրաւունքին տէր են այս խնդրոյն մէջ։ Բնական է թէ անգլիացիները Ռուսիայէն և արեւելեան երկիրներէն Եւրոպա և Անգլիոյ ամբողջ կողմերը որոշեալ ժամանակին մէջ ապրանք հասցնելու մասին յանձնառութիւն ունին, ինչ որ չկրնան ընել Տարտանէլի նեղուցին փակման հետեւանքով, որով մեծ վնաս պիտի հասցնեն նաեւ անոնց որոնք յանձնարարութիւններ ըրած էին իրենց, քանի որ եթէ այ. վերջինները իրենցմէ վնասուց հատուցում պահանջեն, ոչ մէկ գոհացուցիչ պատասխան պիտի կրնան տալ։ Հետեւաբար Անգլիոյ վաճառականները բնաւ պարտաւոր չեն իտալեթուրք կառավարութեանց նպատակը ապէք աւելի տանելու, և անոնց խաթերը համար այսքան մեծ վնասներու տակալու։ Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարութիւնը պէտք է որ ուժդնապէս գործէ և այս գժբաղդութեանց վերջ տայ։ Անգլիան տնտեսական երկիր մըն է, և անդլիացիք օրերով չեն կրնար սպասել նեղուցները բացման։ Իտալիա և Թուրքիա գոնէ առժամաբար որոշ ժամանակամիջոցի մը համար, պէտք է համաձայնին և Տարտանէլի նեղուցին բացումը երաշխաւորեն։ Մանաւանդ իտալացիները, այս խնդրոյն մէջ Թուրքերէն աւելի յանցաւոր են։ Որովհետեւ եթէ Իտալիա շարունակէր Տարտանէլի ռմբակոծումը, ոչ մէկը բան մը պիտի ըսէր իրեն։ Եւ սակայն, Իտալիա մէկ երկու ժամու կռիւ մը վերջ քաշուեցաւ գնաց, ինչ որ ապացոյց մըն է թէ պարզապէս զարնել ուզեց միջազգային վաճառականութեան։

Իտալիա չկրնալով ինքնաբերաբար Թուրքիոյ դէմ բան մը ընել, Եւրոպայի ձեռքով փափաքեցաւ գործել Թուրքիոյ դէմ։ Ասոր վրայ, ի գլուխ հանեց Տարտանէլի ռմբակոծութիւնը։ Թուրքերն ալ պաշտպանութեան համար նեղուցը գոցեցին։ Եկու տես որ Իտալիոյ նպատակը Ափր. Տրիպոլսոյ կցումը ընդունել տալ է Թուրքիոյ, Եւրոպայի միջոցով։ Եւրոպական տէրութիւնները՝ անկողմնակալութիւնը որքան որ ցվերջ պահել որոշած են, անշուշտ իրաւունք ունին այս վերջին դէպքերուն վրայ բան մը ըսել։ Եթէ մեզի մնայ, Եւրոպական տէրութիւնները թէ՛ Իտալիոյ և թէ Թուրքիոյ մօտ պէտք է դիմում կատարեն և երկուքն ալ պարտադրեն՝ նեղուցներու բացմանը։ Թէ ոչ արդարութեան և մարդկութեան դէմ է միայն օսմանցիներուն վրայ յարձակիլ, որոնց իրաւունքն է որ ոտնակոխ կ'ըլլայ Տրիպոլսոյ մէջ։ Ցարդ Եւրոպայի կողմէ Թուրքիոյ պատճառուած բարոյական ու նիւթական վնասները անհաշուելի են։ Թուրքեւեղեալն պատերազմին մէջ՝ եւրոպական տէրութիւնները, օսմանցիներուն իրաւունքը արհամարհելով Ցունաստանի հողերէն դուրս հանեցին օսմանցիները, ի կիր առնելով «Ազգին զտնուած տեղը մահիկը չմնաց» սկզբունքը։ Իտալեթուրք պատերազմին ալ ասանկ պիտի ըլլայ։ Եւ սակայն այս անգամ հակառակն է որ պատահեցաւ։ Խաչը թեպետեւ յաւարտեցաւ։ Նոյնիսկ այսօր կ'արտասնեմ որ զինուորական կցորդներէն մին Գու Ժալէ, Սէյտ-էլ-Պաշ, Օրխանիէ և Էրթօղրուլ ամրոցները այցելէ և իրողութիւնը հրապարակէ։

ԶՕՐԱՒՇԻ ՏԱՐՏԱՆԷԼԻ ՄԷՋ

Տարտանէլէն հասած հեռագիր մը կը հաղորդէ թէ Շեվքէթ Թորկուտ փաշա, Բիւյտի փաշա և ծովային պաշտօնատարներէն Թահիր պէյ շաբաթ օր, կայսեր Գահակալութեան տարեդարձին առթիւ կառավարական պաշտօնատան մէջ տեղի ունեցած հանդիսութեանց ներկայ գտնուեցան։ Հայրենասիրական ճառեր արտասանուեցան և աղօթքներ տեղի ունեցան։ Յետոյ զօրանոցք մը կատարուեցաւ։ Ներկայութեան 5000է աւելի խուռն բազմութեան մը։

*** Երեք Իտալացիներու դիակներ գտնուած են Տարտանէլի հանդիպակաց ծովափորշին մէջ։

ԻՏԱԼԻԱ

ԱՄԲՈՂՋ ԿՂԶԻՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԴՐԱՒԷ ԵՂԵՐ

Աթէնքէն հասած հեռագրի մը համաձայն իբր թէ Իտալիա խիստ մօտ ժամանակի մը մէջ պիտի զրաւէ եղեր Արշիպեղագոսի բոլոր կղզիները։

ՊՈԼՍՈՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ՆՈՒԷՐԸ ՏԱՐՏԱՆԷԼԻ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒՆ

Քաղաքակեցութեան կողմէ պատերազմական նախարարութեան մատուցուեցաւ Պոլսոյ ժողովուրդին անունով, Տարտանէլի ռմբակոծման առթիւ, իտալական նաւատորմին յաձակման դէմ դնող և մարտանաւերէն մին վնասող զինուորներուն իբր յիշատակ գտնուած խիստ արժէքաւոր գլխակը։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐԸ

Սոֆիայէն թերթերը,—կ'ըսէ երէկ Սոֆիայէն քաշուած հեռագիր մը,—կ'ըսեն թէ Պուլկար կառավարութիւնը Պուրկազի և Վառնայի ալիւր և ցորեն արտասդող վաճառականներէն շատ մը գանգատներ ստացած է՝ այն վնասներուն պատճառաւ զոր այս վաճառականները ունեցած են Տարտանէլի փակման հետեւանքով։

ԵԹԷ ԻՏԱԼԻԱ ՍԵԼԱՆԻԿԸ ՌՄԲԱԿՈՇԷ ԱՊՏ-ԻԲԻ-ՀԱՄԻՏ ԻՆՉ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՆ

«Թանչի վերջին թերթ մէջ հետեւեալը կը կարդանք.—

Սելանիկի իշխանութիւնները կառավարութենէն հրանգ ուղեցին Համիտի մասին որ ինչպէս յայտնի է ,պարփակուած է վիլլայի մը մէջ, այն բերդին մօտ որ ռմբակոծման պարագային ծովածոցին երկրորդ պաշտպանողականը կը կազմէ։ Նը կարծուի թէ Ապտիլ Համիտ յարձակման մը պարագային, պիտի առաջնորդուի քաղաքին ներսերը։

Սելանիկի Իսլամները խիստ յուզման մէջ են Իտալական նաւատորմին Եգէական ծովուն մէջ կատարած գործողութեանց հետեւանքով։ Զինուորական իշխանութիւնները փութով առաջ կը տանին պաշտպանութեան գործերը։

ՌՈՒՍ ԴԻՒԱՆԱԳԷՏԻ ՄԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ռուս դիւանագէտներէն մին հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրած է Տարտանէլի ռմբակոծման առթիւ «Նովոյէ Վրէմիա»ի խմբագրէն.—

Պատերազմիկ երկու կողմերէն իւրաքանչիւրը իր շահերուն տեսակէտովը ինչ որ գործադրել պէտք է կրնայ գործադրեր Գալով նեղուցներու խնդրոյն, այս խնդիրը խիստ կնճռոտ է։ Դարձ մը միջազգային պայմանագրութիւնները կան զորս կարելի չէ նկատի չառնել այս խնդրոյն մէջ։ Ռուս արտաքին գործերու նախարարութիւնը անցեալ աշնան՝ տեղեկացած էր թէ իտալական հաւանական յարձակման դէմ Տարտանէլը թորփիլներով պատելու մտադրութիւն մը կայ եւ գիտցուցած էր Ռուսիոյ՝ այս մասին ունեցած տեսակէտը։ Ռուսիա ըսած էր թէ նեղուցներու ազատ անցքը պէտք չէ արգիլուի։ Որովհետեւ այս կարգի տեսորինութիւն մը հակառակ պիտի ըլլար 1871ի Լոնտոնի պայմանագրութեան։ Այսօր, Տարտանէլի ռմբակոծման առթիւ Ռուսիոյ քաղաքական շրջանակներու հասած լուրերը, իրողութիւնը ամբողջովին չեն կրնար պատկերացնել։ Իտալիոյ այս ընթացքները պարզապէս ցո՞յց մը պիտի նկատուին թէ ոչ՝ շարունակական ձեւ մը պիտի առնեն։ Ասիկա կարեւոր է գիտնալ։ Առնուած լուրերու նայելով, օսմ. կառավարութիւնը, ռմբակոծման դէմ, նեղուցները գոցած է։ Արդեօք այս միջոցը առժամեայ միջոց մըն է թէ տեւական։ Այս կէտերը մօտերս պիտի ստուգուին, բնականն է։ Այդ պարագային միայն պիտի կարելի ըլլայ հաստատել թէ Ռուսիա ի՞նչ ընթացք պիտի բռնէ։

ԳՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ԳԻՐՔ ՄԸ

«Մանզումէ»ի նախկին խմբագիր Յակոբ Տէր-Յակոբեան հրապարակ հանած է «Ուր Խեցիներ ժողվեցի» անուն գիրք մը ուր ամփոփուած են հեղինակին բազմաթիւ գրական յօդուածները։— Պատկերներ։ Մտածումներ և Տպաւորութիւններ, գաղափարի և արուեստի կրնակ արժանիքներով՝ օծուն։

Տարակոյս չունինք թէ մեր ընթերցողները նոյն հաճոյքով պիտի կարդան այս գիրքը ինչ հաճոյքով որ կարդացած են երիտասարդ գրագէտ-հրապարակագրին բոլոր յօդուածները։

Կը ծախուի 5 դահեկանի և կը գտնուի ամէն գրավաճառի քով։

ՀԵՌԱԳԻՐ

ՎԻՀԷԼՄ ԿԱՅՍՐ ԿԸ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱՑ

Պերլինէն հասած մանաւոր հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Մայիս 8ին Վիհէլմ կայսր Դարձուէն Գերմանիա պիտի վերադառնայ։

ՌՈՒՍԻՈՅ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ԿԸ ՀՐԱԺԱՐԻ

Բեղերսպուրկէն կը տեղեկացուի թէ ռուս պատերազմական նախարարը մօտ օրէն իր հրաժարականը պիտի մատուցանէ։

ՖԷՍԻ ՖՐԱՆՍ· ՆՈՐ ԴԵՍՊԱՆԸ

Ֆրանսական դահլիճը Մարոքի մէջ պատահած վերջին խռովութեանց վրայ, որոյն է Ֆէսի լիազօր դեսպան կարգել Զօր. Լիոթէն։

ՄԱԿԵԴՈՆԱՅԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐԸ ՉԵՆ ԸՆԴՈՒՆՈՒԻՐ ԻՏԱԼԻԱՅԷՆ

Վիէննայէն հասած մանաւոր հեռագիր մը կը հաղորդէ թէ Մարքիզ Սան Ճիուլիանօ մերժած է ընդունիլ Մակեդոնական քոմիթէին պատուիրակները որոնք Բարիզի, Լոնտոնի և Բեղերսպուրկի մէջ փայլուն ընդունելութեան արժանացած էին (·՛ ·՛)։

ԱԹԷՆՔԻ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

Աթէնքէն կը հեռագրուի թէ Խորհրդարանին բացումը յետաձգուած է Մայիս 19ին (Հ. Տ.)։ Մ. Կրիքարիսի մեկնումն ալ յետաձգուած է։ Կրետացի քսան երեսփոխաններ հասած են միայն Աթէնք։

ՀԱՒԱՔԱԿԱՆ ԴԻՄՈՒՄ ՄԸ ՀՌՈՄԻ ՄՕՏ

«Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ· կը հաղորդէ թէ, կ'ըսէ Վիեննայէն երէկ հասած հեռագիր մը, Տէրութիւնները հաւաքական դիմում մը պիտի կատարեն Հռոմի մօտ պատերազմը սահմանափակելու համար միմիայն Տրիպոլսոյ մէջ։

ՍԱԶԱՆՕՖԻ ՃԱՌԻՆ ՇՈՒՐՋ ԽՕՍՈՒԱԾՆԵՐԸ

Ռուսիոյ արտաքին գործոց Նախարար Մ· Սազանօֆի ճառը Տումայի մէջ, հրատարակած էինք երէկի մեր Վերջին ժամով։ Այս առթիւ երէկ հասած հեռագիրները հետեւեալները կը հաղորդեն՝ ի մասին այդ ճառին զանազան թերթերու վրայ թողած տպաւորութեան։—

«Նովոյէ Վրէմիա» խիստ լաւատես կը դտնէ Մ· Սազանօֆը երբ կ'ըսէ թէ Տարտանէլի ռազմակոծումը չպիտի կրկնուի։

«Զայտ» կ'ըսէ թէ Մ· Սազանօֆի ճառը խաղաղասիրական է, բայց ոչ զերուռատական Աւստրիոյ համար։

«Ֆոսիչէ Զայթունկ» կատարեալ յուսախաբութիւն մը կրած է այս ճառէն։ «Լոքալ Անձայկրը» նմանապէս։ Գերման թերթերը առհասարակ կը քննադատեն ճառը։

Իսկ ֆրանսական թերթերը «Թան» և «Տէպա» կը տարբերին դայն։ «Լիպէրթէ» միայն սոսկալի տեղեկութիւններ կ'ուզէ իտալեւռուս համաձայնութեան վրայ ի մասին պալքաններու և Նեղուցներու։ Այս թերթը կը մատնանշէ թէ միմիայն Թուրքիայի համար զրուատիքով չխօսիր Սազանօֆի ճառը։

Այս ճառին մասին «Օսմ Լոյտ» ալ հետեւեալը կը գրէ իր երէկի թուով։—

Երէկ, ուրբաթ, Ռուս արտաքին գործոց Նախարար Մ· Սազանօֆ Տումայի մէջ ճառ մը խօսեցաւ որ արդի պարագաներուն մէջ, խիստ մեծ կարեւորութիւն ունեցող արտայայտութիւն մը կրնայ նշանակուիլ։ Մ· Սազանօֆ խօսած է Ռուսիոյ միւս տէրութեանց հետ ունեցած յարաբերութեանց վրայ։ Ռուս արտաքին գաղաքականութեան անայլայլ խարիսխն է Ֆրանսայի հետ դիմումը։ Մ· Սազանօֆ կ'ըսէ նաև թէ Անգլիոյ հետ կընքուած համաձայնութիւնը լաւ արդիւնքներ հունակութեամբ մը յիշատակած է ռուսեւերման աւանդական բարեկամութիւնն ու բարի դրացիի բարոյք յարաբերութիւնները, չեշտելով Բոսպորի տեսակցութեան կարեւորութիւնը։ Բայց, իր յայտարարութեանց հիմնական մասը կը կազմէ պալքանեան քաղաքականութիւնը և Տրիպոլսոյ պատերազմին հետեւանքով առաջ եկած կացութիւնը։ Այս տեսակէտով, պէտք է դիտել թէ նախարարը մասնաւորաբար չեշտած է Իտալիոյ հետ Ռուսիոյ ունեցած բարեկամական յարաբերութիւնները և յայտարարած է թէ Իտալիա բացարձակապէս Ռուսիոյ հետ համերաշխ կը քալէ պալքանեան խնդիրներու մէջ։ Բայց ինաւ ճիշդ չէ վերջերս խօսուած Իտալեւռուս համաձայնութիւնը։ Մ· Սազանօֆ ոչ իսկ բառ մը ըսած է որ կարող ըլլայ հաւատցնել թէ Ռուսիա մտադիր է երկրորդել Իտալիոյ գործողութիւնը կամ ենթադրել Թուրքիոյ վրայ, քանի որ ինք չեղոք է։ Եւ սակայն կարելի է կարդալ իր տողերուն մէջ Սազանօֆի այն կարծիքը թէ Իտալիա չպիտի կրկնէ Տարտանէլի յարձակումը և թէ չեղոք տէրութեանց շահուն համար անիկա պիտի տեսնէ ամենափոքր իր զինուորական գործողութիւնը հեռաւոր վայրերու մէջ, ինչ որ յուսալ կուտայ նախարարին թէ Տարտանէլը պիտի վերնաբացուի մօտերս։

Այս ճառէն կը հետեւցուի թէ տէրութիւնները մօտերս նոր դիմում մը պիտի կատարեն։ Թուրքիոյ պատասխանէն վերջ, դժուար է գուշակել թէ Տէրութիւնք ինչ ուղղութիւն պիտի տան իրենց նոր դիմումին։ Թերեւս Մ· Սազանօֆ ուզեց ըսել թէ տէրութիւնները կը յուսան որ պիտի կարենան համոզել Իտալիան այլեւս հրաժարելու ապատամբութենէն, և ետ առնելու կցման հրովարտակը։

Ինչ որ ալ ըլլայ, խաղաղութեան պահպանման համար նախարարին տուած հաւատիքը ինչպէս և Տումային ուղղեալ համոզիչ խօսքերը թէ պէտք չէ հաւատալ ընծայել պատերազմի լուրերուն, լաւ տրաւորութիւն մը պիտի թողուն Եւրոպայի մէջ։ Քանիցս յայտարարած է Սազանօֆ թէ Պալքանեան խաղաղութիւնը չպիտի վրդովի։ Այս յայտը, անշուշտ մանաւորաբար կը յենուի Ռուսիոյ և Աւստրեւհունգարիոյ միջեւ գոյացած համաձայնութեան վրայ։

«Բօրօյ Ռօմանօ» խօսելով Սազանօֆի ճառին վրայ կ'ըսէ.—Իտալիոյ, Աւստրեւհունգարիոյ, և Ռուսիոյ արտաքին քաղաքականութեան նպատակն է պահպանումը պալքաններու մէջ հոդային «սթաթիւս քուօ»ին՝ ինչպէս նաև պալքանեան զանազան պետութեանց խաղաղասիրական բարեդրջումը։ Այս միանութիւնը թանկագին երաշխիք մըն է եւրոպական խաղաղութեան համար, ինչպէս և ապահով պաշտպանութիւն ընդդէմ հաւանականաբար պատահելիք կնճռոտութիւններու։

ԼՈՒՐԵՐ ՌԱԶՄԱԴԱՇՏԷՆ 30 ՕՍՄԱՆՑԻ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ ԵՒ ՀԱՐԻՒՐ ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԱԾ

Բարիզէն հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ «Թան» տեղեկացած է Պուքմշէն թէ կարեւոր ճակատամարտ մը տեղի ունեցած է շաբաթ օր, ժամը 6ին որ տեւած է մինչեւ ժամը 1։ Օսմանցիք հակառակ իրենց քիչ ուժերուն, յարձակած են թշնամւոյն վրայ և զայն մինչեւ ծով մղած։ Այս շարժումը գայրած է նաւարտմէին մարտկոցներէն արձակուած ռումբերուն հետեւանքով։

Երեսուն օսմանցիներ սպաննուած և հարիւր հոգի ալ վիրաւորուած են այս ճակատամարտին մէջ։

ՌՈՒՍԻՈՅ ՊԻԻՏՃԷԻՆ ՎՐԱՑ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՏՈՒՄԱՅԻՆ ՄԷՋ

Բեթերսպուրկի հեռագրական գործակալութիւնը կը հաղորդէ.— «Տուման չարունակելով արտաքին գործոց Նախարարութեան պիւտճէին վրայ վիճաբանութիւնը, Բասէթիներու պետ Պ· Միլիւքով յայտարարած է թէ «Թրքական նահանգներուն մէջ կարգ մը ազգայնութեանց միջեւ յարաբերութիւնները նորէն ձգտած են։ Խնդիրը կը կայանայ գիտնալու մէջ թէ ինչպէս կարելի է ընդհանուր ապատամբութեան մը առաջքը առնել։ Պէտք է ենթադրել որ Պուլկարիա եւ Սերպիա արկածախնդիր քաղաքականութեան մը չի պիտի հետեւին։ Բայց եթէ առանկ բան մը ընեն, անշուշտ կռնակ մը ունին Ռուսիա չի պաշտպաններ զանոնք, բայց կերեւի թէ ուրիշ պաշտպան մը ունին։ Պալքանեան դաշնակցութիւնը գրաւոր իրագործուած չըլլալով՝ պալքաններուն մէջ իրաց վիճակը տեղի կուտայ անդամութեան պատահականութեան երկիւղին։ Պալքանեան խնդրին այս կերպով լուծումը անտարակոյս հակասութեան մէջ է երեք կէսերուն հետ այն համաձայնութեան որ մեր եւ Աւստրիա-Հունգարիոյ միջեւ գոյութիւն ունի։

Պէտք է ուրեմն հարցնել Պ· Սազանօֆի թէ յայտարարութիւնները ռուսական յարաբերութեանց մասին վերջնական են։ Հիմա այդ յարաբերութիւնները բարելաւման շրջանի մը մէջ մտած են, բայց բաց կը մնայ խնդիրը թէ ինչ ընդհանուր հիմերու վրայ Ռուսիա և Աւստրիա կրնան պալքանեան ընդհանուր քաղաքականութիւն մը ունենալ։ Ատենախօսը չարունակելով, քիչ մը չափազանցեալ. կը նկատէ Պ· Սազանօֆի լաւատեսութիւնը՝ իտալեւթուրք պատերազմին դադարման մասին միջնորդութեան մը փորձերուն կարելի արդիւնքներուն նկատմամբ։ «Գալով կրէտական խնդրին, ըսաւ, տէրութիւնները Ցունաստանի թագաւորին որոշ խոստումներ տուած են։ Անտարակոյս ներկայ բոպէն նպաստաւոր չէ այդ խոստումներուն կատարմանը համար։ Բայց անարգանք մը եղած պիտի ըլլար ռուսական աւանդութեանց համար խնդրել որ դէպի ետ քայլ մը առնուի Կրէտէի մասին»։

Ատենախօսը աւարտած է ըսելով թէ՝ Ռուսիա պարտի ամէն բանէ առաջ «սթաթիւքոյի» եւ թուրքիոյ ամբողջութեան պահպանման կուսակից ըլլալ մինչեւ որ պալքաններու դաշնակցութեան մը իրագործումը կարելի ըլլայ։ Տուման ընդուներ է արտաքին գործոց նախարարութեան պիւտճէն, եւ փափաք յայտնեց որ որոշուի ֆինլանտայի մասնակցութեան չափը արտաքին գործոց նախարարութեան ծախքերուն։ Յետոյ փափաք յայտնած է որ արեւելեան լեզուներու համար ակադեմիա մը ստեղծուի։

ՌՈՒՍԵՐՄԱՐԻԿ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄ ՍՊԱՆԵԱԼՆԵՐ ԵՒ ՎԻՐԱՒՈՐԵԱԼՆԵՐ

Արտէպիլէն Բեթերսպուրկ հեռագրուած է թէ, խաղաղներու ընկերացած ռուս զորաց ջոկատ մը պաշարուած և յարձակում կրած է հրացանի հարուածներով, Փարբալի մօտ, Ճանդէվանէրէ։ Ռուսերը կրցած են սակայն իրենց համար ճամբայ մը բանալ։ Զօր· Ֆիտարօֆ ծանուցանէ զօրք դրկած է դէպքին վայրը երկու լեռնային մարտկոցներով։ Եօթը ժամ տեւող ճակատամարտ մը վերջ, զօրախումբերը Ճանդէվանէրու դիրքը ձեռք անցուցին։ Այս կռուոյ մէջ երկու խաղաղներ սպաննուեցան։ Ճանդէվանները հարիւրի չափ սպաննեալ ունեցան, որոնց մէջ իրենց պետը, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ վիրաւորեալներ։

ՄԱՐՕՔԻ ՍՈՒԼԹԱՆԸ

Մարոքի «Էմբասիալ» թերթը կը տեղեկանայ Մէլիլէն թէ ներսէն հասած բնիկներ կը հաւատան թէ մէկ քանի ցեղեր Մուլայ Հաֆիտի եղբայրը, Մուհամմէտը՝ Սուլթան հռչակած են։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

«Մորնինկ Բօսթ» կը տեղեկանայ թէէրանէն թէ Մէչէտի մզկիթին ռմբակոծումը Ռուսերուն կողմէ կը վերագրուի սուրբ պատերազմ հռչակել սպառնացող մուլլաներու յարժման տարածումին Անոնց գլխաւոր պետը ձերբակալուած է։ Մուլլաներու պատուիրակութիւն մը յայտարարած է գահակալին թէ վար պիտի առնուի եթէ Պարսկաստանէն մեկնիլ կը կարծուի թէ Նասր-էլ-Միւլք ետ պիտի կենայ Եւրոպա ընելիք իր ճամբորդութենէն, մուլլաներու ընթացքին պատճառաւ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԵԾ ՀՐԴԵՀԸ

ՅՈՍՈՒՆ ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ ՓՃԱՑԱՒ

Երէկ, գրած էինք թէ Դամասկոսի մէջ ահռելի հրդեհ մը ծագած է և փճացած են հարիւրաւոր տուներ և վաճառատուներ։

«Օսմ· Լոյտ»ի հասած մանաւոր հեռագիր մը հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ այս հրդեհին մասին.—

Շուկային գրեթէ մեծ մասը ամբողջովին քանդուեցաւ։ Հասիտիէ, Ասրունիէ, Շէտիտէ, Ապպաքիէ եւ Պապրիտ շուկաները բոցերու ճարակ եղան։ Հրդեհը ուրբաթ կէս գիշերին ծագած էր։ Անկարելի է թուել կորուստները։ Յայտնի չեն նաեւ հրդեհին պատճառները։ Հրդեհը կը շարունակուի։ Գերմանական և օսմանեան պանքաները վնասուեցան։ Հրկիզուած տուներու և վաճառատուներու միայն մէկ մասը ապահովագրուած էր։ Հրդեհը մարելու համար գերմարդկային ջանքեր ըրին զօրքերը։ Բազմաթիւ անձեր մեռան ու վիրաւորուեցան։ Մինչեւ ցարդ կորուստը կը հաշուուի 50 միլիոն ֆրանք։ Հրդեհին ծագած միջավայրին մէջ գտնուող տուները վար առնուեցան հրդեհին ծաւալումը նուազեցնելու համար։ Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձին առթիւ տեղի ունենալիք ընդունելութիւնն ու զօրանցքը կարելի չեղաւ կատարել։

Ուրիշ հեռագիր մըն ալ կ'ըսէ թէ 600 հազար ոսկիի կը յանգի կորուստը։

ԿՐԷՏԷ

Աթէնք· Ապրիլ 14։— Անգլիոյ, Ռուսիոյ եւ Իտալիոյ դեսպանները Կրէտէի մասին խիստ երկար տեսակցութիւն մը ունեցած են արտաքին գործոց Նախարար Միւսիւ Կրիքարիսի հետ։

Դիւանագիտական շրջանակներու մէջ կը հաստատուի որ սա միջոցիս Կրէտէի խնդիրը ամենասուր հանգամանք մը ստացած է։ Կրէտէէ հասած լուրերէ կը տեղեկանանք տիրող կացութիւնը այն ասահման վրդովեցուցիչ է որ Կրէտէի կառավարիչները որոշած են հրաժարիլ։ Պաշտպան տէրութիւնները, իրենց հիւպատոսներուն միջոցաւ խնացուցած են Կրէտէի կառավարութեան թէ ամենափոքր խառնակիւթիւն մը ծագելու պահուն որոշած են կղզին գրաւել, յայտարարած են նաեւ թէ քաղաքական սա վտանգաւոր եւ փափուկ շրջանին Կրէտէի խնդրոյն լուծումը անկարելի է։

Տէրութեանց այս յայտարարութեան վրայ Կրէտէի յեղափոխական մարմինը նիստ գումարած և որոշած է որ այնչափ ատեն որ Կրէտէի մէջ տիրող իրաց վիճակը փոփոխութիւն չի կրէ, իրենք պիտի հրաժարին տիրող քաղաքականութեան սա փափուկ վիճակին։

Վիէննա, Ապրիլ 14։ — Հաւատի աղբիւրէ կը տեղեկացուի որ պաշտպան տէրութիւնները կը խորհրդակցին Կրէտէի խնդրոյն մասին, և թէ Անգլիա առաջարկած է կղզին վերստին գրաւումը, որուն հաւանած է Ռուսիա։ Սակայն Իտալիա, որ պատերազմի մէջ ըլլալով չի կրնար գործօն դեր մը ստանձնել կղզին գրաւման գործին մէջ, բացարձակապէս հակառակած է, և մերժած է Անգլիոյ այս առաջարկը։ Իտալիոյ այս մերժումին վրայ պաշտպան տէրութիւնները կը խորհին ուրիշ կերպ լուծում մը տալ այս խնդրոյն։

Աթէնք· Ապրիլ 15։— Աթէնք հասնող Կրէտացի երեսփոխանները յայտարարած են որ Եոնիսկ կղզին վերստին գրաւման պարագային Կրէտացիք, կղզին Ցունաստանի կցմանը մասին պիտի պնդեն։ Հելլէն կառավարութիւնը վախնալով ընդդիմադիր կուսակցութեան իրեն դէմ հանելիք դժգոհութիւններէն, խաղաղաւոր ընդունելութիւն մը ընծայել որոշած է, Աթէնք հասնող Կրէտէի երեսփոխաններուն։ Օտար տէրութեանց դեսպանները երէկ երկարօրէն տեսակցեցան արտաքին գործոց Նախարար Մ· Կրիքարիսի հետ։ Մ· Կրիքարիս յայտարարած է որ Ցունաստան պիտի շարունակէ իր խաղաղասիրական քաղաքականութիւնը։

* * * Ցունաստանի արտաքին գործոց Նախարար Պ· Կրիքարիս, որ Վիեննայի ճամբով Պոլիս կուգայ, Աւստրիոյ-Հունգարիոյ արտաքին գործոց Նախարարին հետ տեսակցութիւն մը ունեցեր է կրէտական խնդրին և առհասարակ Արեւելքի հարցերու նկատմամբ։

Գերմանիոյ կայսեր և Ցունաստանի թագաւորին վերջին տեսակցութիւնն ալ մեծ մասամբ զարձած է կրէտական և յունական բանակին վերակազմութեան հարցերուն շուրջը։

ԷՍԿԻՇԷՀԻՐԻ ԴԷՊՔԻՆ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐԷՆ ՄԻՆ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Էսկիշէհիրի չէրիթիֆական դէպքին հեղինակներէն Էմին պէյ ձերբակալուեր և պատերազմ· ատեանին յանձնուեր է, կ'ըսէ «Հաղիդաթ» թերթը։

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐՆ ԱԼ ԻՄԹԻՀԱՏԱԿԱՆ

Պէյրութէ հասած վերջին հեռագիր մը կ'ըսէ թէ տեղւոյն մէջ երեսփոխանական ընտրութիւնները վերջացած ըլլալով ընտրուած են Իմթիհատի թեկնածուները։ Այսպէս Նապլուսէն ընտրուած է Հայտար պէյ, Լաթաքիայէն Ապտիւլ Վահիտ, Իսաա էֆֆէնդի, իսկ Պէյրութէն՝ Մուհարէմ էֆ· և Քեամիլ պէյ Էլասատ։

ԿԱՅՍԵՐ ԴԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ մեծ շքով տօնուած է նաև ամբողջ գաւառներու մէջ, ինչպէս կը տեղեկացուի հասած հեռագիրներէն։ Ատանայի մէջ, հանրագուտ չինութեանց նախարար Ճաֆիտ պէյ այս առթիւ ճառ մը խօսած է։

ՕՍՄ· ՆԱԻԱՏՈՐՄԻ ՀԱՆԳԱՆԱԿԻՑ ՑԱՆԶՆԱԺՈՂՈՎԸ տեղեկագիր մը հրապարակ հանած է, որ շաբաթ օր, կամուրջին վրայ, ցրուեցաւ ժողովուրդին։ Այս տեղեկագրով յանձնաժողովը կը պատկերացնէ իր կազմութենէն ցայսօր կատարած գործողութիւնները և կոչ մը կ'ընէ ժողովրդին։ Մինչեւ ցարդ հանգանակուած է 1,810,817 Օսմ· ոսկի որուն 1,612,123 ոսկին վճարուած է մարտանաւերու և փոխադրանաւերու և 188,694 ոսկին պատրաստ է։ Տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ մօտերս պաղատ մը պիտի տարբուի, որուն մէջ պիտի վճառուին ի նպաստ նաւատորմին ընծայուած զանազան իրեղէններ։

ՍՈՎԱԿԱԼ ՎԻԼԵԼՄՍ ԹԱՇԱ այսօր իր հետեւորդներով կը մեկնի մայրաքաղաքէս աւարտած ըլլալով իր պաշտօնավարութեան շրջանը։ Իրեն յաջորդը ծովակալ Լէմբօս Դէ· օր Պոլիս պիտի ժամանէ։

ԱՒՈՒՅԻ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀՐԴԵՀԸ.— Աւոյի գիշեր, Գրէտի Լիոնէի ետեւը գտնուած Միլլէթ խանի տակի ներկարարի խանութէն հրդեհ ծագեցաւ և մինչեւ յարակից Մատէր խանի վերնայարկը ծաւալեցաւ։ Այս մասը բոլորովին հրոյ ճարակ եղաւ։ Հրդեհին պատճառը յայտնի չէ։

ԵՐԵՍՓ· ԺՈՂՈՎԻ ԳՈՒՄԱՐՈՒՄԸ.— Պոլիս հասած երեսփոխաններուն թիւը 121ի հասած է։ Երբ մեծամասնութիւն գոյանայ, անմիջապէս Երեսփ· ժողովը իր դիւանը պիտի կազմէ։ Երկու երրորդի մեծամասնութիւն գոյացած պարագային ալ նախ և առաջ պիտի էֆեմբանութեան պիտի ձեռնարկուի։ Հաւանական է որ Դ·. կամ Ե·. Երեսփ· ժողով գումարուի։

ՕՏԱՐ ՎԵՀԱՊԵՏՆԵՐԷՆ ՀՆՈՐՀԱՒՈՐԱԿԱՆ հեռագիրներ հասած են Վեհ· Կայսեր գահակալութեան տարեդարձին առթիւ։

ՎԵՀ· ՍՈՒԼԹԱՆԸ շաբաթ օր պատասխանելով Վարչապետ Սայիտ փաշայի կարդացած շնորհաւորական ուղերձին հետեւեալը յայտարարեց.— Գոհ եմ նախարարներու և պաշտօնէից ջանքերէն։ Երկրիս երջանկութենէն զատ ոչ մէկ փափաք կը տածեմ։ Աստուծով, Ձեր ջանքերով կարժանանանք այս երջանկութենէն։ Նախարարներու և պաշտօնէից կողմէն յայտնուած շնորհաւորութեանց համար շնորհակալութիւնս կը յայտնեմ։

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԵՒ ՍՈՒԼԹԱՆԸ.— Շաբաթ օր, հանդիսական արարողութեանց աւարտումէն վերջը Հայիտ Զիա պէյ Վարչապետ Սայիտ փաշայի հաղորդեց Կայսերական բարեւներ։ Խայիտ Զիա պէյ հետեւեալը յայտարարած է Վարչապետին, Սուլթանին անունով.— «Խիստ գոհ մնացի զինքը առողջ տեսնելով։ Կը փափաքիմ որ ներկայ գտնուէր զօրանցքին իմ մասիս, խիստ արժէքաւոր է իր առողջութիւնը։»

ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՍՈՅԹՆԵՐԸ.— 1327 եկեղեցական տարւոյ պետութեան ընդհ· հասոյթներուն գումարը կը յանգի 31 միլեան Օսմ· ոսկւոյ, 1326 տարւոյ գումարէն 2,000,000 աւելի։

ԿԱՅՍ· ԻՐԱՏԵՌՎ Ղալաթիայէն Բուժելի ֆէէրէր երկաթելի ելեւքարական թրամուէյի գիծերուն կառուցումը եւ բանեցուելիք ինչպէս նաեւ ելեւքարական ուժի հայթայթումը 75 տարուան պայմանաժամով յանձնուեցաւ Պէրլինի երկաթուղւոյ շինութեանց ընկերութեանց տնօրէն Մ· Լինչի։

ՀԱՐՊԻԷի զպրոցին պաշտօնեաները իրենց մէկ ամսականը օգնաւի յատկացուցած են։ Գուէլիի զպրոցին պաշտօնէութիւնն ալ նոյնը բրած է։

ՑՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԸ ՇԱԲԱԹ ՕՐ ԴՐՕՇԱԿ ՉԷ ՊԱՐԶԵՐ.— «Թէրճման» Մ· Եօսաֆիմ պատրիարքին ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ իրեն հասած յուրի մը վերայ որու համաձայն դրօշակ չէ պարզուեր դահակալութեան տարեդարձի օրը Ցունաց Պատրիարքարանին վրայ։ Մեր պաշտօնակիցը կ'սպասէ որ Պատրիարքը բացատրութիւն մը տայ այն մասին եթէ սխալ է լուրը, հերիք է անմիջապէս հերքել, որովհետեւ աղէկ ապատրութիւն չէ թողուցած այս պարագան։

ՕԹՈՊԻՒՍԻՍԻ ԵՒ ՕՄԼԻՊԻՍԻ ՆՈՐ ՀՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ.— Պոլսոյ եւ չրջականերուն մէջ օթոպիւս եւ օմնիպիւս բանեցնելու նպատակով Ալի Սամիտ պէյ եւ ուրիշ դրամագլուխ տէր անձեր 50,000 օսմ· ոսկի դրամագլուխով անանուն ընկերակցութիւն մը կազմած են։ Ընկերութեան կեդրոնը Պոլսոյ մէջ պիտի գտնուի։

ԳԱՐՍՏԱՂԻ ԵՒ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԳԻԾԵՐՈՒՆ ՓՈՆԻՉ ՑԱՆԶՆԱԺՈՂՈՎ.— Օսմ· կառավարութեան կողմէ Զէքինէ դրկուած օսմ· պատուիրակները Գարասաւի պատուիրակներուն հետ նիստ գումարած եւ գարտէի վրայ Շքեղաբար լեցուն չբրջակայ մասերու քննութիւնովը զբաղած են։

ԸՆԿԵՑԻԿ ՄԱՆԿԱՆ ՄԸ ԴԻՄԱԿ.— Շաբաթ գիշեր, Գալաթիոյ, Եէնի Եոլ, Թափուր գեռնի մը վրայ, թիթեղի մը մէջ ձգուած գտնուեցաւ ընկեցիկ մանուկի մը դիակը որ փաթթուած էր ճերմակ քուրջերու մէջ։ Պզտիկ տղաքներ էին որ խաղցած ժամանակ, գտած էին այդ դիակը որ ոստիկանութեան յանձնուեցաւ։

ՊԱՆՏԸՐՄԱՅԻ ԵՐԵԿՈՅԹԸ

ՊԱՆՏԸՐՄԱ, 13 Ապրիլ

Ապրիլ 3ի անցեալ կիրակի գիշեր տեղւոյս Ընթերցասիրաց Ընկ· Վարչութեան անխոնջ աշխատութեամբ կազմակերպուած էր Դրական Դեղարուեստական շքեղ երեկոյթ մը Ազգ· Հոգեւորական վարժարանի մանկապարտէզի սրահին մէջ, բաւական ճոխ յայտագրով և խիստ դիւրամատչելի դիներով։ հակառակ օդին անընպատ ըլլալուն, երկսեռ խուռն բազմութիւն մը կանուխէն փութացած էր գալ և գրաւել սրահը։ Ճիշդ 2ին Երեկոյթին բացումը տեղի ունեցաւ «Հայ եղբայրներ» երգով, մասնակցութեամբ դոյզ ջութիներու, զոյս կ'ածէին խիստ ներդաշնակօրէն նոյն ընկերութեան անդամներէն Պ· Հրանդ Հոտտիկեան և Պ· Վահրամ Ֆրէնկեան։ Այդ երգը լաւ տպաւորութիւն մը թողուց հանդիսականներու վրայ, որոնք դայն կրկնել տուին։ Ապէ եաք, Պ· Արթաքի Պէնկեան բեմ բարձրանալով, հակիրճ բանախօսութեամբ մը պարզեց սոյն օրինակ միութիւններուն նպատակն ու օգտակարութիւնը, և հրաւիրեց ներկաները որ հնչուն մասնակցութեամբ քաջալերեն զանոնք։ Յետոյ տեղի ունեցան արտասանութիւններ հետեւեալներու կողմէ։ Ազգ· Հոգեւորականի վարժարանի բարձրագոյն դասընթացքի աշակերտուհիներէն Օր· Ա· Բուսեակ Զատիկեան հանդարակօրէն արտասանեց խիստ յաջող կերպով Սիամանթոյի «Պարը»։ Պ· Աբրահամ Պարտիզպանեան արտասանեց նոյն յաջողութեամբ Ա· Ասարունեանի «Ցարդանք քեզ նահատակ ժողովուրդ»ը, Պ· Յովհաննէս Գոթոնեան արտասանեց զարձեալ Սիամանթոյի «Հայրդիները»։ որմէ ետքը ներկայացուեցաւ կենդանի պատկերը։ իր բանաւորներով իւրոտ ու ժուրտ հագուստով և դեղեցիկ դէմքով, որոնք ծանր մուրճերով կը ծեծէին սալին վրայ երկաթը, միւս կողմէ կը ներկայանար բեռնակիր մը ահագին բեռան մը տակ կքած, բանւորներու մէջէն յանկարծ Պ· Վահրամ Ֆրէնկեան թողով իր ձեռքի մուրճը խիստ յաջող կերպով արտասանեցկովկասեան քերթողուհի Տ· Շուշանիկ Կուրղինեանի «Բանւորներ»ը, «Այդ մենք ենք գալիս»ը, որ հանդիսականներու բուռն ծափահարութեանց արժանացաւ։ Ի վերջոյ ներկայացուեցաւ մէկ արարուածով փոքրիկ տոմս մը՝ «Հսկումը», խիստ յուզիչ, որուն յաջորդեց Օտեանի և Կիւրեղեանի ծայր աստիճան քրքջալիր «Զարշելը Արթին աղա» անուն զաւեշտը։ Երեկոյթը վերջացաւ ճիշդ ժամը 6ին և հանդիսականները մեկնեցան խիստ գոհ տպաւորութեան տակ։

Ց· ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

ՆԵՂՈՒՑՆԵՐԸ ՉԵՆ ԲԱՑՈՒԻՐ ՊՈԼՍԵԲՆԱԿ 74 ԻՏԱԼԱՑԻՆԵՐ ԿԸ ՎՏԱՐՈՒԻՆ

1000 ՈՍԿԻԻ ՆՊԱՍՏ ՀՐԿԻԶԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

Նախարարաց խորհուրդը երէկ տեղի ունեցաւ վարչապետ Սայիտ փաշայի նախագահութեան տակ եւ զրաւեցաւ նեղուցներու բայման խնդրով, այս մասին երկար խորհրդակցութիւններ կատարելէ վերջ չի կրցաւ մեկին որոշում մը տալ։

Մեր քաղաք մանաւոր տեղեկութիւններու վրայ յենելով ի վիճակի ենք յայտարարելու թէ նախարարաց խորհուրդը որոշած է չի բանալ նեղուցները այնչափ ատեն որ Իտալական նաւատորմիղը չի հեռանայ Տարտանէլի առջեւէն։

Նախարարաց Խորհուրդը դեսպաններու ընդունելութեան յատկացուած օրէն վերջ, այսինքն առաջիկայ շորեքշաբթի օր դարձեալ նիստ պիտի գումարէ, վերստին խորհրդակցելու համար այս մասին։

Խորհուրդը որոշեց օսմանեան երկիրներէն վտարել Պոլսեբնակ 74 Իտալացիներ։

Նոյնպէս Խորհուրդը որոշեց արտաքոյ կարգի ծախուց բաժինէն, 1000 ոսկի նպաստ տալ Դամասկոսի հրկիզեալներուն։

ՈՐՈ՞ՆՔ ԵՆ ՆԵՐՄԱՆ ԱՐԺԱՆԱՑՈՂՆԵՐԸ

Ներման արժանացողները ընդ ամենը 190 հոգի են։ Ասոնք Պոլսոյ Պատերազմական Ատեանին կողմէ դատապարտուած էին համեմատաբար թեթեւ յանցանքներով։ Դիլաւորները հետեւեալներն են. «Միզան»ի տնօրէն Մուրատ պէյ, Թզթատարական և հեռագրական նախարարութենէն հեռացուած Հիւսէին Նասիպ էֆֆէնտի, Կրթական ժողովի անդամակցութենէն պաշտօնակ եղած Ապտիւլ Քէրիմ Հատի պէյ, Տպագրական նախորդ տեսուչ Քէմալ պէյ, Հանրօգուտ շինութեանց նախարարի օգնականութեան պաշտօնէն հեռացուած Սիւլեյման էֆ·, և Սայիտ պէյ, «Բէրթեէր Նուլ էյտտին փաշա, միրիլիվայութենէ վերտարուած Մազհար և Բիւշրի էֆէնտիները, Զէկնարանի նախորդ տնօրէն Բաշիր էֆ·, հիւպատասութենէ հեռացուած Նիզամի Կէյոս օղլու Բանաեթի, ևն. ևն.։

ՆԵՂՈՒՑՆԵՐՈՒ ԲԱՑՈՒՄԸ ՄԵՐԺՈՒԱԾ

Վիեննական վատահելի աղբիւրէ մը կը տեղեկացուի որ նեղուցներու բացման մասին Անգլիոյ և Ռուսիոյ՝ Օսմանեան կառավարութեան մօտ կատարած առաջին դիմումին ապարդիւն եղած է։

Բ. Դուռը պատասխանած է որ ինք կը փափաքի այս մասին չեղոք տէրութեանց գոհացում տալ, սակայն կը պահանջէ որ տէրութիւնները ղինքը ապահովեն թէ նեղուցներուն վրայ դարձեալ յարձակում պիտի չըլլայ։

Այս մասին պատասխանելու իրաւունքը Ռուսիա եւ Անգլիա իրենց վերապահած են։ Առնուած հաւատի լուրերէ դատելով կ'ենթադրուի որ Ռուսիա եւ

ԼԷՕՆ ԳԱԼՈՒՆ

ԵԷՆԻՋԷՐԻ ՀԱՍԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Է.

ՊԷՅԼԱՆԻ ԿԻՐՃԻ

Քիչ մը ետքը ֆենդանոթի արձակումները դադրեցան, միայն անոնցմէ երեքը կը շարունակէին կրակել դէպի ի աջ, դէպ ի հրուանդան մը, տեղ մը՝ զոր չէինք կրնար նշմարել մենք։ Որոշապէս լսեցինք որ նաւերուն դէպ ի ցամաք մօտենալով ալէքերնուս կորսուած տեղը, ատրճանակի պայթումներ տեղի կ'ունենային։ Գրեթէ նոյն պահուն անատոլէն վազող ուրիշ խումբ մը ալ դուրս եկաւ. մեր վրայէն յառաջանալով խմբակը կանգ առաւ, ետ նահանջեց, իրար խառնուեցան և լեռը ծածկուեցաւ բազմութեամբ մը, ոմանք դէպ ի ճամբան կը վազէին, ուրիշներ գագաթը կը մագլցէին, և ոմանք ալ դէպ ի մեզ կուգային։

Անմիջապէս բէիքը պոռաց.

— Աղէկ վազո՛ղ մը, Դուն, Տօլմա Հասան, վազէ պէօլիւք գնա և ըսէ որ որ անմիջապէս գան, չո՞ւտ վազէ՛։

Արագ արագ վազեցի, չուտ մը վերադառնալու համար տեղս, ուր իմ կարգիս հարուած մը պիտի ուտէի։ Տեսայ որ ետեւէս ատրճանակի չորս հարուածներ պարպուեցան արագ արագ։ Տակաւին ճամբուն միւս կողմը չէին հասած երբ մեր թմբուկը զարնուեցաւ իմ առջեւս և տասերկուքի ճափ պայթումներ միանգամայն արձակուեցան։

Առանց կանգ առնելու, պտտոյլը տեղը զրի և սկսայ դայն կառուցել։ Աղէկ բրեր էի այդպէս, վասն զի, ժայռի մը առջեւէն անցած ատենս, երկու ծառերուն մէջտեղը, մարդ մը տեսայ, որ ժայռի մը վրան եկած ձեռքը աղեղ մը ունէր, նեռն ալ պատրաստ, ուրիշ մըն ալ դուրս կելլա միեւնոյն ատեն ծառի մը ետեւէն ճիչդ իմ դէմս, մէկ ձեռքը սուր և միւսը խաչը գաւազան մը բռնած։ Եթէ փորձառութիւն ունեցած ըլլայի, առաջին անգամ պէտք էր որ աղեղակիր մարդուն վրայ կրակէի և վերջը դառնայի սուր կրողին, սակայն անխորհուրդ խակ զինուոր մը, ես իմ ճամբուս վրայ եկողին դարձայ և անոր վրան խոյացայ, միւսը, այն որ ժայռին գագաթն էր, ետեւէս նետ մը թռցուց. եկաւ անցաւ վերտաղրահիս թեւէն, կէս ոտնաչափ դուրս ելլելով քիթէն, կուրծքիս դէմ, առանց ինծի բան պատճառելու։ Ասիկա ճիշդ այն ատեն պատահեցաւ, երբ խանձարանը բաբացած ատրճանակիս հարուածը պիտի տայի, նեռին ինծի պատճառած ցնցումը թեւս չարժեց և ատրճանակս թռաւ, մինչ սասը քայլ հաղիւ հեռաւորութիւն ունէի դէմս ելլողէն։ Անմիջապէս սուրս քաշեցի, այս տեսնելուն մարդը փախաւ, ես ալ վազել սկսայ։ Երկրորդ տոիթին օգտուելով՝ նետի երկրորդ հարուած մը ալ ստացաւ ինծի, այս անգամ գոտիս թեւս, բայց ես դայն գետնէն վերցնելու համար ծռեցայ։

Կարգէ դուրս եկած մարդոցմէն չատերը հրաշակելով ժայռին առջեւը եկայ, ուր կանգ առած էին մեր յառաջապահները. քանի չափ ատրճանակներուն մէկանց քաշուելուն ձայնը դիս յանկարծակի բերաւ, վառօդին մուխը աչքերս կուրցուց, և մուխին ու փոշիին մէջ տեղը աշի պատիին վրան կ'ինկայի, որ դիս բռնելով պօռաց երեսիս. «Անդա՛րձ»։

Նոյն միջոցին տեսայ մեր դրօշը, տէգերու մէջէն վեր բռնուած, տեսայ միւս դրօշակները իրենց փայլուն գագաթներով, և ատրճանակիրները լեցնելու համար վեր վար չարժող բազուկները։ Տեսայ աղեղակիրներ- աղեղը ձախ ձեռքերնին և նետերը պատրաստ. երկար մօրուքով մարդ մը ալ տեսայ որ մենէ չէր, և կրնակի վրայ ինկած մոռած էր, ոտքիս տակը։ Այ ու ձախ կողմերս մէկզմէկու վրայ ուրիշ մեռնողներ ալ տեսայ, ոմանք չոքի մը տակ, ոմանք կրնակի վրայ, ուրիշներ փորի կամ քովի վրայ և անշարժ։ Եւ մեր Ալէժտար Մորատը հարցուց ինծի.

— Սօլտա՛ղ Հասան, հրաժատարին հրամանները ի՞նչ են։

— Շուտ ու չիտակ իրեն երթալ, պատասխանեցի։

— Չավո՛ւշ Լօմէր, պօռաց Նշանակիրը, աղեղակիրները դէպ ի ձախ։ Քարաքօլճի Հիւսէին, ատրճանակիրները առա՛ջ։ Տէգակիրնե՛ր, հետեւեցէք։ Աշէի՝ պաշի, քուկիններդ ետեւէն։ Մն պաշի Ալի Սայիտ չորս ատրճանակիրներ առնելով հետդ դրօշակիր յերսապահներուն միացիր։

Տակաւին սուրս աջ ձեռքս էր և ատրճանակս ձախ ձեռքս։ Քարաքօլճին դրօշակին կոթովը ձեռքիս հարուած մը տալով ըսաւ։

— Պատրոյգդ չանկեղով քիչ մը կաճապարե՞ս, Հա՛յվան։

Փութացի հնազանդիլ։ Զախ կողմէս մեր աղեղակիրները բլուր մը մագլցելով կը վազէին, անդադար նետ արձակելով։ Քարերու եւ նետեր կը թափէին վրաս, չես գիտեր ուրկէ։ Առջեւնիս, մեր բէիսի գունուած տեղէն, ատրճանակներու հարուածները իրարու կը յաջորդեն։ Ետեւնուս ահագին «Եո՛ւհայի աղաղակ մը բարձրացաւ, յետոյ հանդարտութիւն մը տիրեցաւ։

(25) Թարգմ. ՀԱՅԿԱՆՈՇ ՄԱՒՈՒ

ԿԵՍՆՔԻՆ ՄԷՋ ՅԱՋՈՂԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Կեանքի, և մանաւանդ առեւտրական ասպարէզին մէջ յաջողելու միակ պայմանը լեզուագիտութիւնն է անպայման։ Արդ, Զ. Տ. Ս. Փափազեան նկատի ունենալով այս կարեւոր պարագան, հրապարակ հանած է Զրուցատրութիւն մը որ կը պարունակէ ճոխ և ընդարձակ առեւտրական նամակներ, ասուիլներ, գիտելիքներ, հայերէն, թուրքերէն, յունարէն, ֆրանսերէն, անգլիերէն, գերմաներէն, իտալերէն, ռուսերէն լեզուներէն։ Ամէն անոնք որ փափաքող են առեւտրական գիտելիքներու իւրացման, անպատճառ թող գնեն այս Զրուցատրութիւնէն և չատ գոհ պիտի մնան։ Գինը 15 ղրուշ և փոստի ծախքով 18 ղրշ է։ Դիմել հեղինակին՝ Պայպըլ Հաուզ։

ՏԵՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՕՐՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՑՍԷՐԵԱՆ

ՏՕՔԹԷՕՐ
Հ. ԻՆԿԻԼԻԶԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
Մենդամիդական և վէնէրական հիւանդութեանց
Գիտական ամենավերջին մէթոտներով կը դարմանէ հին և նոր ջերմամիզութիւնը, դժուարամիզութիւնը, սերմնահոսութիւնը, նոյնպէս միզամանի, երիկամանքի և բրօսթատի հիւանդութիւնները։ Իսկ ֆրանկախտի ամէն տեսակները կարճ ժամանակի մէջ հինեմին կը բուժէ։ Հիւանդ կ'ընդունի, բացի կիրակիէ, ամէն օր Պահէճ Դարբաս, Պոստաճիին դէմ, Սթամպոլ խան, թիւ 8, իր մասնաւոր դարմանատան մէջ։
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐԸ ԶՐԻ

ՏՈՔԹ Տ. ՃԷԶԱՒԻՐԼԵԱՆ
Բարիզէն վկայեալ մասնագէտ ջղային եւ մասային հիւանդութեանց
Կը դարմանէ ամենավերջին դրութեամբ եւ էլեկտրաբուժութեամբ կաթուածները, (daralysies), մենէնժիզը (ménegite) իր տեսակները զանազանելով, ջղային ցաւերը, nevralgie faciales և nevralgies siatiques, ինչպէս ձեռքի դողդողը, սրտի բաբախումը, ջղային քքրտինքը, ջղային դիրութիւնը եւ ջղային նեխարութիւնը, տղայոց դիւերային միացնացութիւնը, սերմնահոսութիւնը, առնական անկարողութիւնը, կը դարմանէ ուսնոտութիւնը՝ բրոֆ. Շարքոյի դրութեամբ, ցնցապարը (chorée) եւ զանազան ջղային եւ մասային դիզոտութիւնք։
Կը գտնուի ամէն օր, բացի կիրակիէ, առաւօտեան մինչեւ երեկոյ Սիրքէճի կայարանի ելքի դրան կից իր մասնաւոր դարմանատունը։

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ
Մեր Տրապիզոնի բաժանորդներէն անոնցմէ որ իրենց հին բաժանորդագիրները ամբողջ մնացած պարագներին՝ մինչեւ ցարդ չեն վճարած, կը խնդրենք որ հաճին անյապաղ իրենց հաշիւը յանձնել տեղւոյն մէջ թերթիս պատուական զործակալ Դարբիէլ էֆ. Կ. Պալլարեանին ինչպէս նաեւ անոնք որ կը փափաքին թերթիս բաժանորդագրուիլ, կրնան դիմել վերոյիշեալ հասցէին։
Վարչութիւն «Մանզումէ»ի

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ—ԴԵՐՁԱԿ
ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՆՑԻԿԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, ՃԷԼԱԼ ՊԷՅ ԽԱՆ, ԹԻՒ 26, ՕՒՕՉՅԻ-ՊԱՌԻ ԴԷՄԸ
Այն անոնք որ կ'ուզեն ճաշակաւոր հագուստ, թո՛ղ փութան դիմել Եդուարդ Տանցիկեանի գործատեղին, ուր հասած են արդէն ընտիր կերպասներ և ուր կը պատրաստուին ճաշակաւոր և անթերի հագուստներ, ամենավերջին նորաձեւութեանց համաձայն։
Առաջին այցելութիւն մը պիտի բաւ գաղափար մը կազմել այս նոր հաստատութեան ճաշակի գերազանցութեան վրայ։
Դիմեցէք Պոլիս, Ճէլալ պէյ խան, թիւ 26։

ՄԵՐ ՕԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԱԻԵՏԻՍ
ՆՈՒՐ ԽԻՒՍ
Մօհամէտ Ալի պէյի կողմէն հնարուած և Արքունի նախկին դեղագործ Եվրէնիսի միջոցաւ պատրաստուած հմբաւաւոր ԱՆԻՍՕՆԻ ԽԻՒՍը Պահճէ Դարբաս, Դասապետան դեղարանը և Մեր Ճամի, Մօհամէտ Քեալիմ պէյի դեղի մթերանոցը, ինչպէս նաեւ բոլոր դեղարանները եւ մթերանոցները կը վաճառուին։ Պոլսոյ մէջ դինն է 6 ղրուշ։

ՏՈՔԹՕՐ
Գ. ԹԱՇՃԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ԱՐՏԱՔԻՆ, ԾՆՆԴԱՄԻԶԱԿԱՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ԱԽՏԵՐՈՒ
Նախկին Օգնական ուսուցիչ Սամ. Բժշկ. Հանրարանի
Գիտական ամենավերջին մէթոտներով կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ամէն տեսակ մարթային, ծննդամիզական և կանանց ախտերը, ջերմամիզութիւն երիկամներու, միզամանի եւ այլ հիւանդութիւնները, ելեկտրաբուժութեամբ՝ սերմնահոսութիւնը, անկարողութիւնը, երազափոքութիւնը։ — (606)ի ՍՍԱՎԱՌՍԱՆԻ ՆԵՐԱՐԿՈՒՄՆԵՐՈՎ ԵՒ ԱՑԻ, ՄԻԶՈՑՆԵՐՈՎ ԳՐԱՆԿԱԽՏԻ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ. մէզի, արեան, թուլի, քիմիական և մանրէաբանական քննութիւն։ Դարմանատունն է Պայազիտ, փոսթանէին դէմի Սինէմեան գեղարան ամէն օր, կէս օրէն վերջ և երեկոները Գալա Դարբաս, Լ. Պեարոսկան դեղարանը։
ԱՂՔԱՏՆԵՐԸ ԶՐԻ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ
ԱՆԿԼՕ-ՀՈՅ
ՓԱՓԱԶԵԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ
1136 ԷՋ 800 ՊԱՏԿԵՐ
Արժանացած համաղգային գնահատման, եզական և անմրցելի իր տեսակին մէջ անպիսիներէն հռանիներ. գիտական բառերու ճոխ մթերք. մասնաւոր յաւելուածներ միակ վստահելի բառարանը. գին լաթակազմ 70, կիսակաշի 75. դիմել հեղինակին՝ Զ. Տ. Ս. Փափազեան, Կ. Պոլիս, Պայպըլ Հաուս։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
Բազմալեզուեան Զրուցատրութիւն Հայերէն-Լեհերէն-Դերմաներէն-Իտալերէն-Յունարէն-Ռիսներէն-Անգլիերէն և Տաճկերէն։ Էջ 400։
Զ. Տ. Ս. ՓԱՓԱԶԵԱՆ
Անհրաժեշտ երկսեռ ուսանողաց, սուսուցչաց և առ հասարակ ամէն անձանց։—
Օրական 10 վայրկեան չոգենաւի, չոգեկառքի, հանրակառքի կամ տան մէջ բազմալեզուեանը կարդալով անզգաստ խիստ քիչ միջոցի մէջ պիտի տիրանայ եւրոպական վերոյիշեալ լեզուաց։—
Նորագիւտ եւրոպական մէթոտներով պատրաստուած սոյն կարեւոր գիրքը պէտք է ամէն օր ամէնուն գրպանը գտնուի։ Ապագան լեզուագէտինն է։
Գին 15 զահեկան, փոստի ծախքով 18։
Դիմել հեղինակին Զ. Տ. Ս. Փափազեան, Կ. Պոլիս, Պայպըլ Հաուս։

ՏՊԱՒԱՆ ԵՒ ՓՈՐԱԳՐԱՏՈՒՆ
Տ. ԹԻՐԻՆԵԱՆ
Պալը Ալի Ճատէսի Ճըղալ օղլու խօղուղու, թիւ 10
Գործատեղւոյս մէջ կը պատրաստուին մասնաւոր խնամքով պատկերներ ասուախի, գինկոգրի, պղինձի վրայ և ամէն լեզուէ կնիքներ քաուչուկի և մետաղի վրայ, ինչպէս նաեւ բժիշկներու, դպրեակներու, ատամնաբոյժներու և փաստաբաններու համար նուրբ փորագրութեամբ թղթէներու կը պատրաստուին նաեւ խիստ ճաշակաւոր այցեքարտներ, Նշանախօսութեանց և հարսանեաց հրաւիրատոմսեր վաճառականական ամէն տեսակ տպագրական պիտոյքներ։ Գիները չափազանց ժամանակ, մաքուր և արագ, գաւառներէ ըլլալիք յանձնարարութիւններ փութով և խնամով կը պատրաստուին։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ
Մասնաճիւղ Ղալաթիոյ. — Բամանտոխան։
Պոլսոյ գործակալութիւն։— Գաթրըճըօղլու բաժին գիտաց Ալիր էֆ. Քիւթիպանէ փողոց։
Պոլսոյ գործակալութիւնը, Ղալաթիոյ մասնաճիւղին նման, կը կատարէ Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններ։
Գործակալութիւնը կը կատարէ նաեւ գանձումներ Թուրքիոյ բոլոր գաւառներուն, ինչպէս և արտասահմանի համար։

ԱՌԱՋԻՆ ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԶՐԻ
ՏՈՔԹՕՐ
ԳԱՌԼՕ ՑԱԿՈԲԵԱՆ
ԱԲՐՈՏԻԹԵԱՆ
Ե Ի
ԾՆՆԴԱԿԱՆ ԴՈՒՆԱՐԱՆԱՑ
ԱԽՏԵՐՈՒ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄԸ
Ծննդական և աբրոտիթեան գործարաններու Հիւանդութեանց մասնագէտ բժշկ Տ.ք. Գառլօ Յակոբեան գիտական վերջին նորութեանց գնորդիւ առանց ցաւ պատճառելու ենթակային հինեմով կը բժշկէ ֆրանկախտը, հին և նոր ջերմամիզութիւնը, առնական անկարողութիւնը և սերմնահոսութիւնը, ինչպէս նաև երկու սեռի վերաբերեալ աբրոթիտեան և ծննդական հիւանդութեանց ամէն տեսակները և կանանց արգանդային հիւանդութիւնները։
Ամէն օր, կէս օրէն վերջ, բացի կիրակի օրէն կը գտնուի Պահճէ-Դարբաս, չաքարավաճառ Հաճի Պէքիրի անկիւնը, թիւ 18, Մէրամէճեան-Պիանքի դեղարանը։
Ուրբաթ օրերը ձրի

«ՐԷՍԻՄԼԻ ԳԱՄՈՒՍԸ ՕՍՄԱՆ»Ի, ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՌԱՐԱԾ
Թուրք նշանաւոր դրագէտ Ալի Սէյատի պէյի յօրինած եւ վեց մասնագէտներու սրբագրութեան բովէն անցած սոյն գործը, 3 մեծ հատորներ, 1200 էջեր, 4000 պատկերներ, 60 մեծ թաղթներ եւ 4 գունաւոր պատկերներ կը պարունակէ։
Երեք հատորին անկազմ գինն է 70, լաթակազմինը 80 ղրուշ։ Ընտիր թուղթի վրայ տպագրուած 3 հատորին անկազմ գինն է 80, կաշեկազմինը 95, թուղթերը ոսկեզօծեալ եւ ըստիր կաշեկազմինը 108 ղրուշ։ Գաւառներուն համար 10 ղրուշ թղթատարի ծախք կ'առնուի։
Դպրոցականներու համար մասնաւոր զեղչեր։ Վաճառման կեդրոնատեղին է Կ. Պոլիս, Պալը Ալի ճաշէսի, 32 թիւ ՃԻՀԱՆ գրատունը։

ՏՕՔԹՕՐ ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՊԻՊԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐԻՒՆ ԵՒ ՄՈՐԹԱՔԻՆ ԱԽՏԵԵՐՈՒ
Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, Շիշլի, Օսմանի պէյի գաղիսոին մօտ, Անանեան աբարթըմանի իր յարկաբաժնին մէջ.
Արանց և կանանց ինչպէս նաեւ տղայոց ամէնազգի հին և նոր ախտերը, ստամոքսի, աղիքներու, երիկամներու, սրտի եւայլն հիւանդութիւնները անզգիական և ամերիկեան նորագոյն մեթոտներով կը դարմանէ։ Ֆրանկախտը և անոր հետեւանք բոլոր յատուկ հիւանդութիւնները «Սալվարսան»ի և բոլորովին նոր դրութեամբ «Սօսմին»ի ներարկումներով կը բուժէ առանց ո՛եւէ ցաւի և առանց զբաղումի արգելք ըլլալու։
Որպէս զի ո՛և է մէկը չի վարակուի թիֆոյով և գօլերայով, վերջերս Ամերիկայի և Անգլիոյ մէջ հնարուած, կիրարկուած և յաջողութեամբ գործածուած նորագոյն միջոցներով պատուաստում ալ կը կատարէ։
Ուրբաթ օրեր մինչև կէս օր ձրի։

ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ԱԽՏԻ ՄԷԿ ԱՆԴԱՄԷՆ ԲՈՒԺՈՒՄ
ՏՔԹ. Յ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ
Բրոֆէսոր Էրլիխի վերջին անգամ գրուած 806 Սալվարսան դեղերով կատարելագործէս կը բուժէ հին և նոր գաղիական ախտերը, միմիայն մէկ ինժէքսիոնով. նաեւ կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ջերմամիզութեան, միզամանի և երիկամունքի եւ բրօսթատի հիւանդութիւնները, ինչպէս նաեւ առնական անկարողութիւնը բոլորովին նոր մեթոտներով։ Իրեն դիմող հիւանդները կ'ընդունի ամէն օր իրենց գործատեղին, Սիրքէճի, Թրամվէյի ճամբուն վրայ Ֆէպուս լուսանկարչատան առաջին յարկը։ Մանաւ.—Ամէն տեսակ գործողութիւններ միզանցքի և արգանդի հիւանդութիւններու և մանաւանդ խնամք։

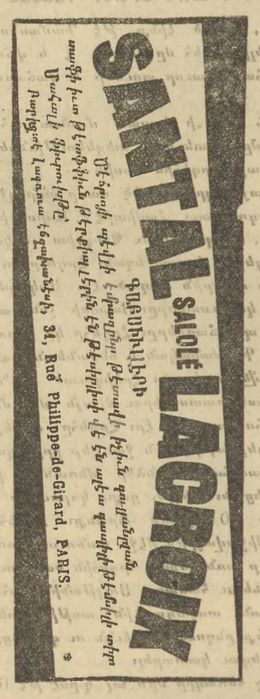
SANTAL
SALOLE LACROIX
Salol Lacroix
Le Salol Lacroix est employé par les Hôpitaux de Paris
Le Salol Lacroix est employé par les Hôpitaux de Paris
Le Salol Lacroix est employé par les Hôpitaux de Paris